

บทที่ 3

ความตกลงว่าด้วยการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน

สาระสำคัญและความเป็นมา

ย้อนกลับไปตั้งแต่สมัยเริ่มแรกของการก่อตั้งอาเซียนในปี พ.ศ. 2510 จนกระทั่งมีการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งแรกที่บาหลี ในปี พ.ศ. 2519 ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันยังอยู่ในขอบเขตจำกัดมากในการกระตุ้นให้มีความร่วมมือกันทางด้านการค้าภายในภูมิภาค จะเห็นได้จากมูลค่าการค้าภายในภูมิภาคค่อนข้างต่ำในช่วงทศวรรษแรกของการก่อตั้ง ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากเหตุผลที่ว่าในระยะแรกของการก่อตั้งนั้น ประเทศสมาชิกมิได้มุ่งความสนใจไปที่เนื้อหาความร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจมากนัก รูปแบบของการรวมตัวเน้นหนักไปในด้านการพัฒนาการทางการเมือง การส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ดังจะเห็นได้จากในปี พ.ศ. 2514 อาเซียนร่วมกันลงนามในปฏิญญาว่าด้วยการกำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace Freedom and Neutrality) ทั้งนี้เนื่องจากความผันผวนทางการเมืองอย่างหนักในขณะนั้น สหรัฐอเมริกาประกาศถอนตัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับภูมิภาคนี้อีกตามลัทธินิกสัน (Nixon Doctrine) พร้อมกับปิดการระดมความคิดชอบในการรักษาความมั่นคง และเสถียรภาพของภูมิภาคให้แก่ชาติต่าง ๆ ในภูมิภาครับผิดชอบกันเอง ทำให้ชาติอาเซียนเป็นกังวลมากเกี่ยวกับสูญญากาศทางอำนาจในภูมิภาค โดยเฉพาะความเกรงกลัวต่อการครอบงำด้วยลัทธิคอมมิวนิสต์ที่กำลังระบาดอยู่ในภูมิภาคจาก 2 ชาติมหาอำนาจ คือ สหภาพโซเวียต และสาธารณรัฐประชาชนจีน หนทางเดียวที่สามารถกระทำได้อีกก็คือการรวมตัวกัน การรวมตัวเป็นพันธมิตรด้วยเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ทำให้ประเด็นทางการเมืองกลายเป็นความสนใจของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนแทบทั้งหมด ประเด็นทางด้านเศรษฐกิจจึงดูเหมือนจะถูกมองข้ามไป ถึงกระนั้นก็ตามความล้มเหลวในการร่วมมือกันทางด้านการเมืองของสมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asia หรือ ASA) ที่ได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2504 เพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงภายใน ก็เป็นสิ่งเตือนใจอาเซียนอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งความจำเป็นของความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายในภูมิภาคก็ได้ทวีขึ้นเรื่อย ๆ

อย่างน้อยที่สุดประเทศสมาชิกก็เล็งเห็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่แต่ละประเทศจะต้องเร่งพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตนให้เข้มแข็ง ประกอบกับความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันทางการเมือง และความมั่นคงได้ก้าวมาถึงจุดอิมตัวกับการที่เวียดนามใต้ได้ตกเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ในปี พ.ศ. 2518 ดังนั้นแต่ละประเทศจึงมุ่งความสนใจมาที่ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ประเด็นทางด้านเศรษฐกิจจึงดูเหมือนว่าจะกลายเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากเป็นอันดับแรกในเวลาต่อมา

1. ที่มาของอาเซียนพีทีเอ

ประเทศอาเซียนต่างตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องกำหนดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพขึ้นมาอันหนึ่งบนพื้นฐานของการให้สิทธิพิเศษทางการค้า ฯ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการค้าภายในภูมิภาค และในวันที่ 23-24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519 ผู้นำของประเทศอาเซียนก็ได้จัดการประชุมสุดยอดครั้งแรกขึ้น ที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย การประชุมครั้งนี้ นับว่ามีความสำคัญต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจมาก ทั้งนี้เพราะในการประชุมมีการเน้นความร่วมมือทางเศรษฐกิจมากขึ้นกว่าทศวรรษที่ผ่านมา ผลที่ได้จากการประชุม ก็คือ ปฏิญญาสมานฉันท์แห่งอาเซียน (Declaration of ASEAN Concord) และ สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือ (Treaty of Amity and Cooperation)¹สาระสำคัญของสนธิสัญญา 2 ฉบับนี้ ก็คือ การส่งเสริมความร่วมมือทางการค้าภายในภูมิภาค และความร่วมมือในหน่วยงานการส่งออกเพื่อสนับสนุนการส่งออกให้มากขึ้น ในปฏิญญาสมานฉันท์แห่งอาเซียนได้กำหนดโครงสร้างสำหรับความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอาไว้ ซึ่งได้นำไปสู่การตกลงกันในเรื่องการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน หรืออาเซียนพีทีเอ ในการประชุมพิเศษของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอาเซียน เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2520 ที่มะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์² ยิ่งไปกว่านั้นหลังจากการประชุมสุดยอดที่บาหลีเรื่องราวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความร่วมมือทางการค้าของอาเซียน ได้ตกอยู่ภายใต้การรับผิดชอบโดยตรงของรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน

¹คูสาระของข้อตกลงที่สมบูรณ์ครบถ้วนได้ใน "Appendix C : Text of the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia," in ASEAN Economies in Transition, ed. Saw Swee Hock, (Singapore : Singapore University Press, 1980), pp. 370-75.

²Seiji Naya, "Toward the Establishment of an ASEAN Trade Area," A report prepared for the ASEAN Secretary and the Committee on Trade and Tourism, 1987, pp. 9-10, 26-30.

ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2520 หนึ่งปีหลังจากการประชุมสุดยอดที่บาหลี รัฐมนตรีเศรษฐกิจของอาเซียนก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการเศรษฐกิจขึ้น 5 คณะกรรมการ หนึ่งในห้าคณะกรรมการก็คือคณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการท่องเที่ยว (COTT) ทำหน้าที่ในการจัดเตรียมร่างข้อตกลงเพื่อส่งเสริมการค้าภายในอาเซียน ในการนี้จะต้องพิจารณาสินค้าที่สมควรจะได้รับการให้สิทธิพิเศษทางการค้า รวมทั้งกำหนดแนวทางการค้าและแนวทางปฏิบัติแก่สินค้าด้วย นอกจาก COTT จะรับผิดชอบโดยตรงในเรื่องดังกล่าวแล้ว COTT ยังได้จัดตั้งคณะกรรมการย่อยขึ้น (Sub-committee) ชื่อว่า กลุ่มเจรจาว่าด้วยการให้สิทธิพิเศษทางการค้า (TPNG) เพื่อช่วยในการร่างความตกลง ฯ ด้วย

ร่างความตกลง ฯ ได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจากรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนในการประชุมครั้งที่ 3 ที่มะนิลา ในวันที่ 20-22 มกราคม พ.ศ. 2520 และได้รับการลงนามรับรองจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาเซียน ในการประชุมพิเศษของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ปีเดียวกัน ความตกลงว่าด้วยการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน หรือ อาเซียนพีทีเอ ได้รับการให้สัตยาบรรณจากผู้นำของประเทศอาเซียนทั้งห้า ในการประชุมสุดยอดครั้งที่ 2 ที่กัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 4-5 สิงหาคม พ.ศ. 2520 ความตกลง ฯ นี้มีเป้าหมายในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจอาเซียน โดยกระตุ้นให้มีการค้าภายในภูมิภาคมากขึ้น ค่อย ๆ ลดช่องว่างความได้เปรียบระหว่างประเทศลง

2. โครงสร้างของอาเซียนพีทีเอ

อาเซียนพีทีเอนับได้ว่าเป็นความตกลงฉบับแรกของประเทศสมาชิกในการส่งเสริมขยายความร่วมมือทางการค้าภายใต้การรวมตัว มาตราที่ 3 บทที่ 2 ในความตกลง ฯ ได้กำหนดเครื่องมือในการกระตุ้น และขยายการค้าภายในภูมิภาคบนพื้นฐานของการให้สิทธิพิเศษทางการค้าไว้ 5 ประการด้วยกัน คือ³

2.1 การทำสัญญาซื้อขายระยะยาว (Long-term quality contracts) สมาชิกอาเซียนจะสนับสนุนการทำสัญญาซื้อขายระยะยาวประมาณ 3-5 ปี หมายถึง จะทำสัญญาซื้อขาย

³Orasa Tanvanich, "The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) : The Challenge of Regional Cooperate," Master's thesis, the Interdisciplinary Studies Program International Studies and the Graduate School of the University of Oregon, 1984, p. 48.

สินค้าพื้นฐานให้กับประเทศสมาชิกด้วยกันก่อนประเทศอื่นๆ ในยามที่เกิดการผลิตมากเกินไปทำให้สินค้าล้นตลาด หรือเกิดการขาดแคลนทั่วโลก สินค้าที่อยู่ภายใต้สัญญาี้รวมถึง น้ำมันดิบ ผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะข้าวจะได้รับสิทธิพิเศษทั้งอัตราเรียกเก็บภาษีศุลกากรและสัญญาการขายให้ก่อนประเทศอื่น สัญญาชนิดนี้สามารถปรับใช้ได้กับประเทศสมาชิกทุกประเทศแต่อาจจะทำในรูปแบบทวิภาคี หรือ พหุภาคีตามที่มีการตกลงกัน ตัวอย่างเช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ได้รับสิทธิพิเศษในการซื้อข้าวจากไทยก่อนประเทศนอกกลุ่มอาเซียน สิงคโปร์และไทยมีการตกลงแบบทวิภาคีระยะยาวสำหรับการซื้อและการขายข้าวโพดก่อนประเทศอื่น ๆ ในกรณีข้าวโพดขาดแคลนหรือล้นตลาด

2.2 การให้การสนับสนุนทางการเงินในรูปดอกเบี้ยต่ำในการซื้อสินค้าจากอาเซียน (Purchase finance support at preferential interest rates) ไม่ว่าจะเป็นการส่งออกหรือการนำเข้าของสินค้าที่เข้าข่ายการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน หรือ อีกนัยหนึ่งคือ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าของภูมิภาคจะปล่อยเครดิตในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าโดยทั่วไปให้กับผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าสินค้าที่อยู่ในขอบข่ายดังกล่าว

2.3 การให้สิทธิพิเศษในการจัดซื้อวัสดุเครื่องใช้ของทางราชการโดยวิธีการประมูล (Preference in procurement by government entities) โดยในการประมูลของทางราชการจะให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ประมูลจากประเทศอาเซียนร้อยละ 2.5 มากกว่าประเทศอื่น ๆ แต่ทั้งนี้ไม่เกิน 40,000 เหรียญสหรัฐอเมริกาต่อครั้ง ในขณะที่เดียวกันบริษัทเอกชนในประเทศอาเซียนก็ได้รับสิทธิพิเศษ ๆ นี้เมื่อไม่นานมา แต่ขบวนการขึ้นตอมนิได้เป็นไปโดยอัตโนมัติเหมือนของทางราชการ ซึ่งนับว่าเครื่องมือชนิดนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่

2.4 การร่วมมือกันป้องกันการทุ่มตลาดจากภายนอก (Dumping) และการผ่อนปรนข้อกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรบนพื้นฐานของการให้สิทธิพิเศษและมาตรการอื่นๆ

2.5 การให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร (Tariff preference) เริ่มจากการเจรจาตกลงกันแบบสินค้าเป็นราย ๆ ไป (Product-by-Product) ไม่ว่าจะในรูปแบบของทวิภาคี หรือ พหุภาคี นอกจากนี้ข้อตกลงกันแบบทวิภาคีก็อาจจะถูกนำมาปรับใช้กับประเทศอาเซียนอื่น ๆ บนพื้นฐานของประเทศที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-favoured-nation หรือ MFN) ในปัจจุบันนี้ การให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรก็ยังขยายความตกลงไปถึงสินค้าทุกชนิด (Across-the-board)

ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นเป็นมาตรการเครื่องมือที่ถูกกำหนดไว้ในอาเซียนพีทีเอ เพื่อเป็นแนวทางในการกระตุ้นและขยายการค้าภายในภูมิภาคบนพื้นฐานการให้สิทธิพิเศษทางการค้า แต่ก็มีเพียงการให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรเท่านั้น ที่มีการนำมาใช้ในทางปฏิบัติมากที่สุด โดย COTT จะมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการเจรจาเรื่องสินค้าที่เหมาะสมต่อการให้สิทธิพิเศษ ฯ นอกจากนี้ยังต้องทบทวน ตลอดจนให้คำแนะนำในเชิงปฏิบัติของอาเซียนพีทีเอ โดยมีการประชุมปีละ 2 ครั้ง

องค์ประกอบของอาเซียนพีทีเอว่าด้วยเรื่องการให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร

1. กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin)

ในการที่จะได้รับสิทธิพิเศษ ฯ ภายใต้อาเซียนพีทีเอ สินค้าจะต้องมีคุณสมบัติถูกต้องตามกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดของสินค้าที่มีการระบุไว้ในอาเซียนพีทีเอ และประกาศนียบัตรว่าด้วยแหล่งกำเนิดที่ออกโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจของรัฐบาล เหตุผลที่มีการกำหนดกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าขึ้นมาเพื่อให้แน่ใจว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการลดอากรขาเข้านั้น จะตกอยู่กับสินค้าที่ผลิตขึ้นและส่งออกจากประเทศอาเซียนอย่างแท้จริง กล่าวคือ ไม่ใช่เป็นเพียงการนำเอาสินค้าจากประเทศนอกอาเซียนเข้ามาโดยไม่ผ่านขั้นตอนการผลิตในประเทศเลย และหลังจากนั้นก็ส่งต่อไปประเทศอาเซียนอื่นๆ เพื่อขอสิทธิพิเศษในการลดอากรขาเข้า กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดของสินค้านั้นสามารถจัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน ตามส่วนประกอบวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า (Domestic Content Requirement)⁴

1.1 เป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นเองภายในอาเซียน โดยใช้วัตถุดิบของประเทศผู้ผลิตเองทั้งหมด ทั้งนี้รวมถึงแร่ธาตุที่ได้จากพื้นดิน พื้นน้ำ และได้ท้องทะเล ผลผลิตทางการเกษตร สัตว์ และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์ สินค้าที่ได้จากท้องทะเลในอาณาเขตของประเทศสมาชิกอาเซียน สินค้าที่ได้จากกระบวนการทางอุตสาหกรรมจากประเทศอาเซียน

1.2 เป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นโดยมิได้ใช้วัตถุดิบของประเทศผู้ผลิตสินค้านั้นทั้งหมด สำหรับสินค้าประเภทนี้จะต้องมีมูลค่าของวัตถุดิบและชิ้นส่วน หรือผลผลิตที่มีแหล่งกำเนิดจาก

⁴Ooi Guat Tin, The ASEAN Preferential Trading Arrangements (PTA) : An Analysis of Potential Effects of Intra-ASEAN Trade (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1981), pp. 7-8.

ประเทศนอกอาเซียน หรือไม่ปรากฏแหล่งกำเนิดสินค้าที่แน่ชัดที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้า เมื่อรวมกันแล้วจะต้องไม่เกินร้อยละ 50 ของราคา Freight On Board (F.O.B.) อีกทั้งขั้นตอนของการผลิตขั้นสุดท้ายจะต้องกระทำในประเทศอาเซียนผู้ส่งออกด้วย

1.3 เป็นสินค้าที่มีขั้นตอนการผลิตมากกว่า 1 ประเทศ หมายถึงสินค้าจะถูกประเทศสมาชิกประเทศหนึ่งนำไปใช้สำหรับผลิตสินค้าสำเร็จรูปเพื่อส่งไปขายในประเทศสมาชิกอีกประเทศหนึ่ง สินค้าสำเร็จรูปนี้จะได้รับสิทธิพิเศษ ๗ ก็ต่อเมื่อผลรวมของมูลค่าวัตถุดิบที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศภาคีอาเซียน รวมกันแล้วทุกขั้นตอนจะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของราคา F.O.B. โดยถือว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศผู้ผลิตขั้นสุดท้าย

ตัวอย่าง - ไทยนำเข้าไม้จากมาเลเซียมาผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์ แล้วส่งไปขายสิงคโปร์ เฟอร์นิเจอร์ที่ไทยผลิตจะได้รับสิทธิพิเศษ ๗ ก็ต่อเมื่อมูลค่าของวัตถุดิบที่นำเข้าจากมาเลเซีย คือ ไม้ รวมกับมูลค่าวัตถุดิบอื่น ๆ และต้นทุนการผลิตที่ใช้ในประเทศไทยเองมีมูลค่าเกินกว่าร้อยละ 60 ของราคา F.O.B.

2. กฎข้อยกเว้น (Escape Clauses)

นอกจากนี้ อาเซียนพีทีเอได้กำหนดกฎข้อยกเว้นการให้สิทธิพิเศษ ๗ ถ้าหากเกิดกรณีดังต่อไปนี้⁵

2.1 ถ้าหากว่าการนำเข้าสินค้าประเภทที่จะทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสินค้าประเภทเดียวกันที่ผลิตในประเทศผู้นำเข้า

2.2 ถ้าหากประเทศผู้นำเข้ากำลังประสบกับปัญหาภาวะการขาดดุลทางการค้าและจำเป็นต้องควบคุมอัตราสำรองการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยการจำกัดการนำเข้า

2.3 ถ้าหากประเทศจำเป็นต้องจำกัดมูลค่าการส่งออกของสินค้า เพื่อความแน่ใจว่าจะมีสินค้าในปริมาณที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคภายในประเทศตน

2.4 ถ้าหากประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งเห็นว่า อีกประเทศไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ระบุไว้ในโครงการแล้ว ประเทศที่ได้รับความเสียหายสามารถฟ้องร้องโดยตรงไปที่ประเทศที่ละเมิดกฎ ถ้าหากว่าไม่สามารถตกลงกันได้เป็นที่พอใจของทั้ง 2 ฝ่ายภายใน 60 วัน COTT จะเข้ามาช่วยดำเนินการ และถ้าหากสถานการณ์ถึงขั้นรุนแรงในขณะนั้น ประเทศที่

⁵Ibid., pp. 8-9.

ได้รับความเสียหายสามารถยกเลิกการให้สิทธิพิเศษ ฯ ตามที่มีกันไว้ก่อนหน้านั้นเป็นการชั่วคราว โดยให้เวลา 30 วันในการเขียนคำร้อง

3. หลักเกณฑ์ว่าด้วยการขนส่งโดยตรง

ลักษณะของการขนส่งที่ถือว่าเป็นการส่งโดยตรงจากประเทศสมาชิกอาเซียนผู้ส่งออกไปประเทศผู้นำเข้านั้น ได้กำหนดไว้ 2 กรณี คือ

3.1 สินค้าที่ส่งไปประเทศผู้นำเข้าโดยไม่ผ่านประเทศนอกสมาชิกอาเซียน ประเทศอื่น ๆ เลย เช่น ไทยส่งสินค้าโดยตรงไปอินโดนีเซีย หรือไทยส่งสินค้าโดยตรงไปสิงคโปร์ โดยผ่านมาเลเซีย ก็จะเข้าข่ายกรณีแรกนี้ (ไม่ผ่านประเทศนอกอาเซียนอื่นเลย) หรือ

3.2 เป็นกรณีที่สินค้าถูกส่งผ่านประเทศนอกอาเซียน ซึ่งจะถือว่าถูกต้องตามหลักเกณฑ์การขนส่งโดยตรง ก็ต่อเมื่อเข้าข่ายตามเงื่อนไขรวม 3 ข้อ คือ

3.2.1 การขนส่งนั้นเนื่องจากความจำเป็นทางด้านภูมิศาสตร์หรือเส้นทางขนส่งบังคับ

3.2.2 สินค้าจะต้องไม่ถูกนำออกซื้อขาย หรือใช้บริโภคในประเทศที่สินค้าถูกส่งผ่าน

3.2.3 สินค้าจะต้องไม่ถูกกระทำการอื่นใดมากไปกว่าการขนถ่ายสินค้านั้นขึ้นหรือลงจากพาหนะนั้น หรือการกระทำใด ๆ ที่จำเป็นเพื่อการรักษาสภาพสินค้าให้อยู่ในสภาพที่ดีเท่านั้น

เหตุผลที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการขนส่งโดยตรงขึ้นมาเพื่อให้แน่ใจว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการลดอากรขาเข้านั้น จะตกอยู่กับสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษ ฯ จากประเทศอาเซียนอย่างแท้จริงไม่ใช่มีการปลอมปนเอาสินค้าจากประเทศนอกอาเซียน หรือว่ากระทำการใด ๆ เพิ่มเติมแก่สินค้าในระหว่างการขนส่งผ่านมาขอใช้สิทธิพิเศษในการลดอากรขาเข้า

4. คุณสมบัติของสินค้าที่จะได้รับสิทธิพิเศษ ฯ

สินค้าที่จะได้รับสิทธิพิเศษ ฯ จากอาเซียนจะต้องเป็นสินค้าที่มีคุณสมบัติโดยสรุปได้ 4 ข้อด้วยกัน คือ

- 4.1 สินค้าจะต้องอยู่ในบัญชีรายการสินค้าที่ประเทศอาเซียนได้ตกลงให้สิทธิพิเศษฯ ระหว่างกัน
- 4.2 สินค้าจะต้องมีคุณสมบัติถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่ได้กำหนดไว้ ภายใต้ความตกลงอาเซียนพีทีเอ
- 4.3 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการขนส่งสินค้า กล่าวคือ การขนส่งของสินค้านั้นจะต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยการขนส่งด้วยตรง
- 4.4 จะต้องมียุทธศาสตร์รับรองแหล่งกำเนิดสินค้า แบบ ซี. หรือ Form C ที่หน่วยราชการของประเทศผู้ส่งออกเป็นผู้ออกไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรของประเทศผู้นำเข้า

5. สินค้าที่อยู่ในบัญชีรายการสินค้าที่มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษฯ

จำนวนสินค้าที่ได้มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษฯ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2521 เป็นต้นมานับจนถึงปี พ.ศ. 2532 เท่าที่มีผลบังคับใช้แล้ว มีทั้งหมดประมาณ 14,449 รายการ เป็นรายการที่ไทยได้รับสิทธิพิเศษฯ ในการส่งออกประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ รวมจำนวน 11,265 รายการ และเป็นสินค้าที่ให้สิทธิพิเศษฯ ในการนำเข้าจากประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ รวมจำนวน 3,184 รายการ

ตัวอย่างสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษฯ จากประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ในการส่งออก เช่น อินโดนีเซีย ได้แก่ สินค้าแป้งข้าวเจ้า ปลาป่น ไบยาสูบ แร่ขี้ผึ้ง กระดาษเช็ดหน้า มาเลเซีย ได้แก่ ผลไม้สดต่างๆ เช่น มะม่วง ส้ม ลำไย สัตร์น้ำทะเลกระป๋อง ผลไม้กระป๋อง เส้นไหม และเส้นก๊วยเตี๋ยว ดอกไม้ประดิษฐ์ เครื่องประดิษฐ์เซรามิก ยิบซัมบอร์ด ฟิลิปินส์ ได้แก่ ปลาป่น แร่ขี้ผึ้ง ยางรีเดรน สังกะสีแท่ง หลอด และท่ออลูมิเนียม สิงคโปร์ ได้แก่ กระเป๋านั่ง ถูมือหนัง เครื่องประดับเทียม เสื้อผ้า และเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ เป็นต้น

6. ลักษณะการให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร

ลักษณะการให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรของอาเซียนมี 2 ลักษณะ คือ

- 6.1 การลดหย่อนภาษีอากรขาเข้าลงจากอัตราภาษีที่มีการเรียกเก็บปกติ (Margin of preferences หรือ MOP)

6.2 การผูกพันการเก็บภาษีขาเข้าไว้ในอัตราเดิมที่เรียกเก็บ (Binding on existing rates)

การลดหย่อนภาษีอากรขาเข้าเป็นไปในลักษณะของ "การให้ส่วนลดของสิทธิพิเศษ" จากอัตราภาษีขาเข้าปกติแก่สินค้าของอาเซียน ซึ่งในปัจจุบันได้มีการกำหนดไว้ว่าให้มีการให้ "ส่วนลดของสิทธิพิเศษ ฯ นี้" ในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของอัตราภาษีที่มีการเรียกเก็บปกติ

ตัวอย่าง -ฟิลิปปินส์เรียกเก็บภาษีอากรขาเข้าสำหรับสินค้าปลาน้ำจืดในอัตราปกติร้อยละ 10 และได้ตกลงในส่วนลดสิทธิพิเศษ ฯ แก่ประเทศอาเซียนอื่นๆ สำหรับสินค้านี้ในอัตราร้อยละ 30 ของอัตราภาษีปกติ ในกรณีนี้ฟิลิปปินส์จะเรียกเก็บภาษีอากรขาเข้าสินค้าปลาน้ำจืดจากประเทศอาเซียนในอัตราเพียงร้อยละ 70 ของอัตราภาษีปกติซึ่งเท่ากับร้อยละ 7 เท่านั้น
(ASEAN rate = $70/100 \times 10 = 7\%$)

สำหรับการผูกพันภาษีขาเข้าไว้ในอัตราที่เรียกเก็บหรือที่เรียกว่า "Binding" นั้นหมายถึง การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนประเทศหนึ่งตกลงที่จะคงอัตราภาษีอากรขาเข้าที่เรียกเก็บจากประเทศอาเซียนอื่นไว้ในอัตราเดิมที่เรียกเก็บอยู่ในขณะนั้นสำหรับสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะเป็นการผูกพันภาษีขาเข้าไว้ที่อัตราร้อยละ 0 และถ้าหากในภายหลังมีการเพิ่มภาษีอากรขาเข้าที่เรียกเก็บ ประเทศอาเซียนอื่นก็จะยังคงเสียภาษีอากรขาเข้าสำหรับสินค้านั้น ๆ ในอัตราเดิมอยู่

ตัวอย่าง -มาเลเซีย ได้ให้สิทธิพิเศษ ฯ แก่อาเซียนสำหรับสินค้าปลากระป๋อง โดยตกลงผูกพันภาษีขาเข้าไว้ในอัตราปกติที่เรียกเก็บในขณะนั้นคือร้อยละ 0 ต่อมา มาเลเซียได้เพิ่มภาษีขาเข้าสินค้าปลากระป๋องขึ้นเป็นร้อยละ 50 ในกรณีนี้ประเทศอาเซียนอื่น ๆ จะยังคงได้รับการยกเว้น หรือไม่เสียภาษีอากรขาเข้าสำหรับสินค้าปลากระป๋องเมื่อส่งสินค้านี้ไปขายที่ มาเลเซีย ส่วนประเทศนอกอาเซียนก็จะถูกเก็บภาษีอากรขาเข้าในอัตราร้อยละ 50

7. วิธีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร

การให้สิทธิพิเศษทางการค้าภาษีศุลกากรภายใต้อาเซียนพีทีเอ็นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

7.1 แบบเป็นรายสินค้า (Product-by-Product) เป็นแบบที่ถูกนำมาใช้เป็นแบบแรกหลังจากการลงนามในอาเซียนพีทีเอ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ

7.1.1 การแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ ด้วยความสมัครใจ โดยแต่ละประเทศจะเสนอรายการสินค้าที่ประเทศตนเต็มใจจะลดอากรขาเข้าลงจากอัตราปกติในการประชุมเจรจาแต่ละรอบโดยไม่มีการเจรจาต่อรองกัน ดังนั้นก่อนที่จะมีการประชุมของ COTT ทุกครั้งประเทศอาเซียนแต่ละประเทศจะต้องเตรียมรายการสินค้าที่แต่ละประเทศจะลดอากรขาเข้าให้ประเทศอาเซียนอื่น ๆ หลังจากที่รายการสินค้าผ่านการพิจารณาจาก COTT แล้ว ก็จะถูกส่งต่อไปที่รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อขอความเห็นด้วยเป็นขั้นตอนสุดท้าย การพิจารณาการให้สิทธิพิเศษ ๆ แบบนี้ไม่ว่าจะกระทำแบบทวิภาคีหรือพหุภาคีก็ตาม จะถูกนำมาปรับใช้กับประเทศอาเซียนทั้งหมดบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกัน เป็นต้นว่า การให้สิทธิพิเศษ ๆ โดยสมัครใจของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีผลบังคับใช้ได้กับทุกประเทศอาเซียน โดยไม่แบ่งแยกเฉพาะเจาะจงประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น⁶ ในแต่ละการประชุม COTT ที่ผ่าน ๆ มา ได้เริ่มการให้สิทธิพิเศษ ๆ กันประเทศละ 50 รายการ และเพิ่มเป็นรอบละ 100 150 และ 400 รายการตามลำดับ

7.1.2 การแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ ตามคำขอ โดยในการเจรจาแต่ละรอบประเทศ สมาชิกจะขอสิทธิพิเศษ ๆ จาก ประเทศอาเซียนอื่น ๆ อย่างน้อยประเทศละ 2 รายการ และแต่ละประเทศจะพิจารณาให้คำตอบแก่ประเทศที่ขอในการเจรจาครั้งต่อไป ถ้าหากมีการพิจารณาให้สิทธิพิเศษ ๆ แก่สินค้ารายการที่ขอมา สินค้าเหล่านั้นก็จะถูกบรรจุไว้ในรายการสินค้าพีทีเอทันที และนำมาใช้กับทุกประเทศภาคีอาเซียนอย่างอัตโนมัติ สำหรับจำนวนรายการสินค้าที่จะขอให้สิทธิพิเศษ ๆ และส่วนลดของสิทธิพิเศษ ๆ ที่จะให้แก่กันนั้นขึ้นอยู่กับเจรจาต่อรองแลกเปลี่ยนกัน และถ้าหากประเทศสมาชิกหนึ่งให้สิทธิพิเศษ ๆ แก่อีกประเทศหนึ่งแล้ว ประเทศอาเซียนอื่นๆ ก็จะได้รับสิทธิพิเศษ ๆ นี้ด้วย

7.2 การแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ แบบทุกรายการสินค้า ได้รับการเสริมขึ้นมาภายหลังเพื่อแก้ไขปัญหาการเจรจาล่าช้า และสิ้นเปลืองของแบบการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ แบบเป็นรายสินค้าโดยจะมีการลดอากรขาเข้าแก่สินค้าทุกรายการในอัตราหนึ่งจากอัตราปกติสำหรับสินค้านำเข้าของแต่ละประเทศตามสถิติการนำเข้าปี พ.ศ. 2521 ที่มีมูลค่าช่วงใดช่วงหนึ่งที่กำหนด โดยมีการ

⁶Ibid., p. 9.

สำรวจรายการสินค้าที่ขอสงวนสิทธิการลดอากรขาเข้า (Exclusion List) ตามความจำเป็นของแต่ละประเทศไว้ได้

พัฒนาการของการให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร (โปรดดูตาราง 3-1)

ในการประชุมของ COTT ครั้งที่ 1 ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2520 รอบแรกของการเจรจาเรื่องให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร ก็เริ่มด้วยการแลกเปลี่ยนสินค้าที่จะให้สิทธิพิเศษกัน 71 รายการ เป็นแบบตามคำขอ 21 รายการ อีก 50 รายการที่เหลือเป็นแบบความสมัครใจ โดยมีอัตราการลดอากรขาเข้าลงจากอัตราที่เรียกเก็บกันตามปกติร้อยละ 10 ถึง 30 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2521 ถึงกระนั้นก็ตามการให้สิทธิพิเศษโดยการลดอัตราอากรขาเข้าลงจากอัตราปกติเพียงร้อยละ 10 ของสินค้าส่วนใหญ่ มิได้ส่งผลกระทบต่อการค้าภายในภูมิภาคมูลค่าการค้าของสินค้า 71 รายการที่ให้สิทธิพิเศษกันนั้นคิดได้ประมาณ 150 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา หรือประมาณร้อยละ 2.8 ของการค้าภายในภูมิภาคทั้งหมดในปี พ.ศ. 2528⁷ เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ประเทศอาเซียนก็ได้พยายามต่อไปในการเพิ่มจำนวนสินค้าที่จะบรรจุไว้ในรายการการให้สิทธิพิเศษ ฯ ในทุกรอบการประชุม ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนครั้งที่ 6 ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2521 ที่เมืองจกาคาต้า ประเทศอินโดนีเซีย ก็ได้ตกลงเพิ่มจำนวนรายการอีก 755 รายการ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2521 และเดือนธันวาคม พ.ศ. 2521 ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ที่เมืองกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ได้เห็นพ้องกันที่จะเพิ่มจำนวนรายการอีกประเทศละ 100 รายการ รวมเป็น 500 รายการ มีผลบังคับใช้ได้ตั้งแต่วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2522 จะเห็นได้ว่าจำนวนรายการได้เพิ่มขึ้นจาก 71 รายการเป็น 1,326 รายการ เพียงภายในระยะเวลา 15 เดือนเท่านั้น หลังจากนั้นก็มีพัฒนาการเรื่อยมา เช่น ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 8 เดือนกันยายน พ.ศ. 2522 ที่เมืองมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ได้เพิ่มรายการสินค้าขึ้นอีก 1,001 รายการ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2522 ยิ่งไปกว่านั้นเพื่อหลีกเลี่ยงการสูญเสียเวลาในการเจรจาเกี่ยวกับสินค้าที่มีการค้าขายกันน้อย และมุ่งเน้นสินค้าที่มีการค้าขายกันมาก รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนเห็นสมควรในแนวทางใหม่ให้สินค้าที่มีมูลค่าการนำเข้าน้อยกว่า 50,000 เหรียญสหรัฐอเมริกา ตามสถิติปี พ.ศ. 2521

⁷Saw Swee-Hock, ASEAN Preferential Trading Arrangement, eds. Saw Swee-Hock and Hong Hai (Singapore : University Press, 1982), p. 142.

จะได้รับการบรรจุเข้าไปในรายการลดอากรขาเข้าโดยอัตโนมัติ ดังนั้นก่อนจะถึงการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งหน้าก็ปรากฏว่ามีสินค้าเพิ่มในรายการแล้ว 500 รายการ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2523

ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนครั้งที่ 9 ที่สิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 21-24 เมษายน พ.ศ. 2523 คณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนเห็นพ้องต้องกันว่าควรเพิ่มสินค้า 1,498 รายการ เข้าไว้ในรายการและมีผลบังคับใช้ได้ตั้งแต่วันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2523 และในการประชุมครั้งที่ 10 ของรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2523 ได้ตกลงเพิ่มรายการสินค้าเข้าไปอีก 1,435 รายการ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2524 ทำให้จำนวนรายการสินค้าทั้งหมดนับตั้งแต่เริ่มมีการให้สิทธิพิเศษ ฯ แบบนี้มีมากถึง 5,588 รายการ นอกจากนี้ยังเพิ่มเพดานสินค้าที่มีมูลค่าการนำเข้าน้อยกว่า 500,000 เหรียญสหรัฐอเมริกาให้บรรจุไว้ในรายการได้โดยอัตโนมัติ(ดูตารางที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1

จำนวนรายการสินค้าที่เเยกตามประเทศ ปี พ.ศ. 2521-2524

วันที่มีผลบังคับใช้	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย	รวม
1 มกราคม 2521	15	15	14	13	14	71
1 กันยายน 2521	152	148	149	156	150	755
15 มีนาคม 2522	100	100	100	100	100	500
10 ธันวาคม 2522	200	201	200	200	200	1,001
1 เมษายน 2523	100	100	100	100	100	500
20 กรกฎาคม 2523	300	279	286	293	188	1,326
24 มกราคม 2524	300	296	248	294	297	1,435
รวม	1,167	1,139	1,077	1,156	1,049	5,588

ที่มา : Ooi guat Tin, The ASEAN Preferential Trading Arrangements (PTA) : An Analysis of Potential Effects of Intra-ASEAN Trade, p. 11.

กระนั้นก็ตาม แม้จะมีการเพิ่มจำนวนรายการสินค้าที่ให้สิทธิพิเศษ ฯ ตามแนวทางแบบเป็นรายสินค้ามากขึ้นเรื่อย ๆ จนรวมแล้วมีมากกว่า 5 พันรายการด้วยกัน แต่ก็พบว่าวิธีการแลกเปลี่ยนทั้งแบบตามคำขอ และด้วยความสมัครใจ ยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอและสูญเสียเวลาตามวิธีการแลกเปลี่ยนด้วยความสมัครใจที่มีการริเริ่มกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 แต่ละประเทศเสนอรายการสินค้าที่เต็มใจให้สิทธิพิเศษ ฯ แก่ประเทศอาเซียนอื่น ๆ ในแต่ละรอบการประชุม นอก

จากนั้นการเจรจาอบสิทธิพิเศษ ฯ นี้ยังนำมาบังคับใช้กับทุกประเทศสมาชิกอาเซียนด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้เกิดสภาวะกดดันแก่ประเทศผู้มอบในการคัดเลือกรายการสินค้าที่จะบรรจุไว้ในรายการนี้ทุก ๆ รอบการประชุม จึงเกิดการคัดเลือกสินค้าที่มีการค้าขายระหว่างกันน้อย เพื่อมิให้ประเทศตนได้รับผลกระทบกระเทือนมากนัก อีกทั้งยังเป็นการป้องกันอุตสาหกรรมภายในของประเทศตนอีกด้วย ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าถึงแม้จะมีการเพิ่มรายการสินค้ามากขึ้นอยู่เรื่อย ๆ ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงการเพิ่มขึ้นของจำนวนตัวเลขเท่านั้น หากได้มีส่วนช่วยในขยายการค้าระหว่างกันและกันไม่ เพราะสินค้าที่ให้สิทธิพิเศษกันนั้นมีการค้าขายกันน้อยมาก บางชนิดอาจจะไม่มีการค้าขายกันเลยก็มี⁸ ในปัจจุบันการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ฯ ด้วยความสมัครใจได้ถูกยกเลิกแล้วตามมติของที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนครั้งที่ 12 เมื่อ เดือนมกราคม พ.ศ. 2525

สภาพของความล่าช้าในการขยายความร่วมมือทางการค้าของแนวทางแบบเป็นรายสินค้า ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องเสริมมาตรการเครื่องมือแบบใหม่ ๆ เข้ามาช่วย และในการประชุมครั้งที่ 12 ของรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนก็เห็นพ้องต้องกันในการนำเอาแนวทางแบบใหม่ที่เรียกว่า การแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ฯ ทุกรายการสินค้า (Across-the-Board) เข้ามาใช้ เริ่มจากการลดอัตราอากรขาเข้าลงร้อยละ 20 จากอัตราเดิมแก่สินค้ากว่า 6,000 รายการ ที่มีมูลค่าการนำเข้าน้อยกว่า 50,000 เหรียญสหรัฐอเมริกา โดยใช้สถิติของปี พ.ศ. 2521 เป็นเกณฑ์ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2523 วิธีการใหม่แบบนี้ นับว่าแตกต่างอย่างมากจากวิธีการแบบเดิมที่พิจารณาสินค้าเป็นราย ๆ ไป ทั้งนี้ก็เพราะจุดมุ่งหมายที่จะเร่งขยายความร่วมมือทางการค้าภายในภูมิภาคให้เร็วขึ้น

เริ่มจากการลดอัตราอากรขาเข้าโดยเฉลี่ยร้อยละ 20 สำหรับสินค้าที่มีมูลค่าการนำเข้าต่อปีน้อยกว่า 50,000 เหรียญสหรัฐอเมริกา ตามสถิติการนำเข้าปี พ.ศ. 2521 อัตราการลดอากรขาเข้าได้ขยายเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งเพดานการนำเข้าที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการลดอากรขาเข้าก็ถูกขยายให้สูงขึ้นกว่าเดิม โดยในปี พ.ศ. 2524 เพดานมูลค่าการนำเข้าขยายจากเดิม 50,000 เหรียญสหรัฐอเมริกา เป็น 50,000-500,000 เหรียญสหรัฐอเมริกา อัตราการลดอากรขาเข้าก็เพิ่มขึ้นโดยมีอัตราการ ลดต่ำสุดร้อยละ 20-25 และถูกเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 50 ในปีต่อมาเอง ส่วนเพดานการนำ

⁸Han Rieger, Christoph, and Tan Loong-Hoe, ASEAN the Tasks Ahead (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1987), pp. 41-42.

เข้าก็เช่นกันมีขยายอยู่ตลอดเวลาจาก 500,000-1,000,000 เหรียญสหรัฐอเมริกาเป็น 1,000,000-2,500,000 เหรียญสหรัฐอเมริกา ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2526 และ 2,500,000 เหรียญสหรัฐอเมริกา ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2527 ล่าสุดมีการยกระดับเพดานการนำเข้าสูงกว่า 10,000,000 เหรียญสหรัฐอเมริกา ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2528

ฉะนั้น สินค้าที่มีมูลค่าการนำเข้าไทยไม่เกิน 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา จะได้รับสิทธิพิเศษ ฯ โดยการลดภาษีอากรขาเข้าในอัตราอย่างต่ำสุดร้อยละ 25 จากอัตราที่มีการเรียกเก็บตามปกติ ยกเว้นเฉพาะสินค้าในรายการสงวนสิทธิ์เท่านั้น ส่วนในเรื่องการเพิ่มอัตรการลดภาษีอากรขาเข้าแก่สินค้าที่ให้สิทธิพิเศษ ฯ อยู่แล้วนั้น จะต้องทำการเจรจาตกลงแลกเปลี่ยนกันในที่ประชุม และถ้าหากไทยให้สิทธิพิเศษ ฯ แก่อีกประเทศหนึ่งแล้ว ประเทศอาเซียนอื่น ๆ ก็จะได้รับสิทธิพิเศษ ฯ นี้ด้วย ตัวอย่างเช่น กระดาษคาร์บอน เป็นสินค้าที่ต้องชำระอากรขาเข้าให้แก่รัฐบาลไทยตามปกติร้อยละ 35 แต่ก็ได้มีการเจรจาดกลงกันระหว่างไทยกับประเทศอาเซียนอื่น ฯ โดยไทยยอมลดอากรขาเข้าลงในอัตราร้อยละ 80 จากอัตราที่มีการเรียกเก็บตามปกติ ประเทศอาเซียนอื่น ๆ ก็จะได้รับสิทธิพิเศษ ฯ นี้อย่างเท่าเทียมกันด้วย การที่ไทยจะให้สิทธิพิเศษ ฯ แก่สินค้าในอัตราน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับการประชุมพิจารณาของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องของไทย

นับตั้งแต่มีการนำเอาวิธีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ฯ ทุกรายการสินค้ามาใช้จนถึงปี พ.ศ. 2529 จำนวนรายการสินค้าที่อยู่ภายใต้วิธีการแบบนี้นับรวมได้ ประมาณ 12,647 รายการ เป็นรายการสินค้าที่ไทยให้สิทธิพิเศษ ฯ ประมาณ 1,827 รายการ หรือ ร้อยละ 14.4 ของจำนวนรายการทั้งหมดของอาเซียนที่มีการแลกเปลี่ยนกัน

จากตารางที่ 3-2 จะเห็นได้ว่าทั้งจำนวนรายการและอัตรการลดอากรขาเข้ามีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด⁹ สำหรับสิงคโปร์ประเทศที่มีจำนวนสินค้าปลอดภาษี (Zero-duty) มาก ประมาณร้อยละ 93 ของสินค้าจะไม่ถูกเรียกเก็บภาษีอากรขาเข้า (Binding zero) มาเลเซียกว่าร้อยละ 15 ของสินค้าทั้งหมด 2,260 รายการที่อยู่ในรายการสินค้าอาเซียนพีทีเอได้รับการยกเว้นภาษีอากรขาเข้า (Exemption from tariff) ส่วนอัตรเฉลี่ยของการลดอากรขาเข้าจะลดหลั่น

⁹Orasa Tanvanich, The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) : The Challenge of Regional Cooperation, p. 49.

กันไปจากร้อยละ 2.3 ของสิงคโปร์ ถึงร้อยละ 41.8 ของมาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และ ไทยมีค่าเฉลี่ยการลดอากรขาเข้าใกล้เคียงกันคือ ตกประมาณร้อยละ 25

ตารางที่ 3-2
การลดอัตราภาษีศุลกากรสินค้าที่มีการตกลงแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๗ ปี พ.ศ. 2529

ประเทศ	จำนวน	20%	25%	30%	40%	50%	60%	80%	100%	A*	B**	C***
อินโดนีเซีย	2,872	1,009	945	587	86	43	-	-	-	2	-	24.6
มาเลเซีย	2,260	958	37	582	135	54	-	-	-	-	548	41.8
ฟิลิปปินส์	3,438	2,021	277	1,100	5	30	-	-	-	5	-	23.8
สิงคโปร์	2,450	1	-	129	14	10	9	3	4	2,280	-	2.3
ไทย	1,827	514	80	1,022	152	49	-	-	-	10	-	28.4
รวม	12,647	4,503	1,339	3,366	392	186	9	3	4	2,297	548	23.6

- *A หมายถึง ไม่มีการเก็บภาษีอากรขาเข้าทั้งสิ้น หรือเรียกอีกอย่างหนึ่ง มีการผูกพันการเก็บภาษีอากรขาเข้าไว้ในอัตราศูนย์ อีกทั้งได้รับการรับประกันอย่างแน่นอนว่าภายใน ๕ ปี จะไม่มีการเก็บภาษีอากรขาเข้าสินค้าประเภทนี้จากประเทศอาเซียน
- **B หมายถึง ได้รับการยกเว้นการเก็บภาษีอากรขาเข้า ;
- ***C หมายถึง ค่าเฉลี่ยการให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรแก่สินค้าอาเซียนพีทีเอ

ที่มา : Naya, "Toward the Establishment of an ASEAN Trade Area," p. 2.

ในแต่ละรอบการประชุมของกลุ่มประเทศอาเซียน ก็ได้ตกลงหาหนทางที่จะเร่งพัฒนาการร่วมมือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการขยายการค้าภายในภูมิภาค นอกจากการเพิ่มจำนวนรายการสินค้าอาเซียนพีทีเอ ตลอดจนเพิ่มอัตราการลดอากรขาเข้าจากอัตราปกติแล้ว ยังมีการพิจารณาเพิกถอนสินค้าบางประเภทออกจากรายการสินค้าสงวนสิทธิ์ และนำรายการสินค้าเหล่านั้นบรรจุไว้ในรายการสินค้าอาเซียนพีทีเอที่มีส่วนลดของอากรขาเข้าจากอัตราเรียกเก็บตามปกติ ดังจะเห็นได้จากในปี พ.ศ. 2531 จำนวนสินค้าในรายการสงวนสิทธิ์ถึง 1,679 รายการ ถูกถอนออกมาจากบัญชีรายการและถูกเสนอไว้ในรายการสินค้าอาเซียนพีทีเอ โดยมีอัตราการลดอากรขาเข้าในอัตราต่ำสุดร้อยละ 25 ทำให้จำนวนรายการสินค้าอาเซียนพีทีเอเพิ่มขึ้นเป็น 14,462 รายการด้วยกัน นอกจากนี้อีก 3,281 รายการในบัญชีรายการสินค้าอาเซียนพีทีเอเดิมก็ยังคงได้รับการพิจารณาเพิ่มอัตราการลดอากรขาเข้าให้มากกว่าเดิม¹⁰ เช่นเดียวกันในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 21 ระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน -1 ธันวาคม พ.ศ. 2532 ที่ประเทศบรูไน สินค้าในรายการ

¹⁰ASEAN Secretary, Annual Report of the ASEAN Standing committee 1988-1989 (Jakarta : ASEAN Secretariat, 1989), p. 74.

สงวนสิทธิ์อีก 336 รายการ ถูกเพิกถอนออกมาไว้ในรายการสินค้าอาเซียนพีทีเอ ส่วนสินค้าในรายการสินค้าอาเซียนพีทีเอเดิมอีก 2,848 รายการ ได้รับอนุมัติให้เพิ่มอัตราส่วนลดอากรขาเข้ามาขึ้นกว่าที่เคยลดมาแล้วอีก¹¹

ถึงกระนั้นก็ตาม แนวทางการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ฯ ทุกรายการสินค้าก็ประสบกับปัญหาในเรื่องของการคงไว้ซึ่งรายการสงวนสิทธิ์ที่จะให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรต่อสินค้าที่จัดอยู่ในประเภทที่ง่ายต่อการได้รับผลกระทบ (Sensitive Items) เนื่องจากประเทศสมาชิกเห็นความจำเป็นในการที่จะต้องปกป้องคุ้มครองสินค้าบางประเภทจากการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษตามความตกลง ฯ จึงได้มีการตกลงในการประชุมครั้งที่ 15 ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2528 ว่าด้วยเรื่องคำจำกัดความของสินค้าที่จัดเข้าอยู่ในข่ายของคำว่า "สินค้าที่ง่ายต่อการได้รับผลกระทบ" ดังนี้¹²

1. สินค้าใดก็ตามที่อยู่ในหมวดหมู่ที่มีการส่งเสริมการลงทุนอยู่ในขณะนั้น
2. สินค้าใดก็ตามที่อยู่ในหมวดหมู่ที่มีการควบคุมการนำเข้าเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติ
3. สินค้าใดก็ตามที่อยู่ในหมวดหมู่ที่เป็นรายได้หลักของรัฐบาลในการเรียกเก็บภาษีอากร
4. สินค้าใดก็ตามที่อยู่ในหมวดหมู่ที่อาจส่งผลกระทบต่อระดับการว่าจ้างงานของประเทศผู้นำเข้า
5. สินค้าใดก็ตามที่อยู่ในหมวดหมู่ที่มีอำนาจในการแข่งขันน้อยมาก โดยเฉพาะเมื่อมีการนำเข้าจากประเทศภาคีอาเซียนอื่น ๆ

ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ. 2528 ในการประชุมครั้งที่ 19 ของ COTT ก็ได้จัดแบ่งประเภทของสินค้าที่ง่ายต่อการได้รับผลกระทบออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ¹³

1. สินค้าที่ไม่ง่ายต่อการได้รับผลกระทบ (Non-sensitive) หมายถึง สินค้าที่ไม่มีคุณสมบัติเข้าข่ายคำจำกัดความของคำว่า "สินค้าที่ง่ายต่อการได้รับผลกระทบ" ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

¹¹21th Meeting of the ASEAN Economic Ministers (AEM) 30 November-1 December 1989, Brunei Darussalam," (Joint Press Statement), ASEAN Economic Bulletin 3 (March 1990) : 371.

¹²สมศักดิ์ แด่มบุญเลิศชัย, ขวนชัย อษนันท์, และ สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์, การขยายความร่วมมือทางการค้าภายในกลุ่มอาเซียน : ผลกระทบของการลดอัตราภาษีศุลกากรต่อการนำเข้าของประเทศไทย, กุมภาพันธ์ 2531, หน้า 17-18.

¹³กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, "ความตกลงว่าด้วยการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน ประสบการณ์อดีตสู่หนทางใหม่," ข่าวพาณิชย์ (18 กรกฎาคม 2529) : 8.

ข้างต้น และถ้าหากว่ามีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ กันนั้นก็จะไม่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศผู้ให้สิทธิพิเศษ ๆ เมื่อมีการนำเข้าสินค้าดังกล่าว ในปัจจุบันสินค้าประเภทนี้ได้ถูกยกเลิกไปจากรายการสินค้าสงวนสิทธิ์แล้ว

2. สินค้ากึ่งได้รับผลกระทบ (Semi-sensitive) หมายถึง สินค้าที่อาจจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศผู้ให้สิทธิพิเศษ ๆ ถ้าหากว่ามีการนำเข้าสินค้านี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถทำเรื่องขอให้มีการเจรจาตกลงกันเพื่อแลกเปลี่ยนการให้สิทธิพิเศษ ๆ ซึ่งกันและกันในการประชุมได้ ตัวอย่างสินค้า Semi-Sensitive ของไทย ได้แก่ สิ่งทอ เคมีภัณฑ์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ผลิตภัณฑ์รองเท้า เป็นต้น ซึ่งรายการที่กล่าวมานั้นก็ได้มีการเจรจาตกลงกันเพื่อแลกเปลี่ยนการให้สิทธิพิเศษ ๆ ซึ่งกันและกันไปแล้ว

3. สินค้าที่ง่ายต่อการได้รับผลกระทบ (Sensitive) หมายถึง สินค้าที่ได้รับผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศผู้ให้สิทธิพิเศษอย่างแรงถ้าหากว่ามีการนำเข้าสินค้าถึงนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนจึงไม่สามารถทำเรื่องขอให้มีการแลกเปลี่ยนการให้สิทธิพิเศษ ๆ ซึ่งกันและกันในการเจรจาตกลงกันในการประชุม สินค้านี้จึงอยู่นอกเหนือจากการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ ระหว่างกัน ตัวอย่างสินค้า Sensitive ของไทย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์น้ำมัน สินค้าในหมวดเครื่องจักร เครื่องใช้กล เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น

พิจารณาจากตารางที่ 3-3 จะพบว่าสินค้าที่อยู่ในรายการสินค้าที่ง่ายต่อการได้รับผลกระทบรวมทั้งหมดประมาณ 5,121 รายการ เป็นของประเทศไทยเสีย 1,885 รายการ ซึ่งนับว่ามีจำนวนรายการมากที่สุดในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน จำนวนรายการสินค้าน้อยที่สุดได้แก่สินค้ากึ่งได้รับผลกระทบคิดรวมได้ 290 รายการ เป็นของประเทศไทย 76 รายการ ส่วนสินค้าประเภทสุดท้ายสินค้าที่ไม่ง่ายต่อการได้รับผลกระทบรวมทั้งสิ้น 571 รายการ เป็นของประเทศไทยมากถึง 296 รายการ

ตารางที่ 3-3
จำนวนและมูลค่าของรายการสินค้าสงวนสิทธิ์

ประเภทของสินค้าสงวนสิทธิ์	จำนวน	มูลค่านำเข้าจาก อาเซียน (ล้าน \$)	มูลค่านำเข้าจาก โลก(ล้าน \$)	%นำเข้าจาก อาเซียน/โลก
อินโดนีเซีย				
non-sensitive	139	21.7	362.9	5.9
semi-sensitive	108	58.1	529.9	10.9
sensitive	1,157	118.9	1,928.8	6.2
นำเข้าสินค้าสงวนสิทธิ์รวมทั้งสิ้น	1,404	188.6	2,819.6	7.0
นำเข้ารวมทั้งสิ้น	-	-	10,259.1	9.4
% นำเข้าสินค้าสงวนสิทธิ์/นำเข้ารวม	-	20.6	27.5	-
มาเลเซีย				
non-sensitive	131	120.0	1,033.0	11.6
semi-sensitive	100.0	1.7	58.3	2.9
sensitive	1,281.0	1,481.8	3,788.4	39.1
นำเข้าสินค้าสงวนสิทธิ์รวมทั้งสิ้น	1,521.0	1,803.1	4,879.6	32.8
นำเข้ารวมทั้งสิ้น	-	2,747.9	12,258.9	22.4
% นำเข้าสินค้าสงวนสิทธิ์/นำเข้ารวม	-	58.3	39.8	-
ฟิลิปปินส์				
non-sensitive	2.0	-	3.9	-
semi-sensitive	6.0	99.0	3.1	3.1
sensitive	722	525.1	2,615.5	2,036.0
นำเข้าสินค้าสงวนสิทธิ์รวมทั้งสิ้น	730	525.2	2,622.5	20.0
นำเข้ารวมทั้งสิ้น	-	754.0	5,110.7	14.7
% นำเข้าสินค้าสงวนสิทธิ์/นำเข้ารวม	-	69.0	51.3	-
สิงคโปร์				
non-sensitive	3	32.0	717.7	4.4
semi-sensitive	-	-	-	-
sensitive	76	119.0	56.7	13.9
นำเข้าสินค้าสงวนสิทธิ์รวมทั้งสิ้น	70	151.0	1,574.4	9.6
นำเข้ารวมทั้งสิ้น	-	4,459.0	25,509.9	17.5
% นำเข้าสินค้าสงวนสิทธิ์/นำเข้ารวม	-	3.4	6.2	-
ไทย				
non-sensitive	296	13.7	263.4	5.2
semi-sensitive	76	15.0	164.9	9.7
sensitive	1,885	1,473.7	5,514.3	22.3
นำเข้าสินค้าสงวนสิทธิ์รวมทั้งสิ้น	2,257	1,503.4	7,042.5	21.4
นำเข้ารวมทั้งสิ้น	-	1,686.9	9,248.1	18.2
% นำเข้าสินค้าสงวนสิทธิ์/นำเข้ารวม	-	89.1	76.1	-
อาเซียน				
non-sensitive	571	187.4	2,380.9	7.9
semi-sensitive	290	75.8	756.2	10.0
sensitive	5,121	3,718.0	15,801.7	23.5
นำเข้าสินค้าสงวนสิทธิ์รวมทั้งสิ้น	5,982.0	3,981.2	18,938.7	21.0
นำเข้ารวมทั้งสิ้น	-	10,610.9	62,386.6	17.0
% นำเข้าสินค้าสงวนสิทธิ์/นำเข้ารวม	-	37.5	30.0	-

ที่มา : Indonesia Foreign Trade Statistics, 1985
 Malaysia Annual Statistics of External, 1985
 Foreign Trade Statistics of the Philippine, 1985
 Singapore Trade Statistics, 1986
 Foreign Trade Statistics of Thailand, 1985

ผลการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษฯ ระหว่างไทยกับอาเซียน

1. ภาวะการค้าภายใต้ระบบสิทธิพิเศษฯ อาเซียน

ในระยะ 12 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2521-2532) ปริมาณการค้าภายใต้สิทธิพิเศษฯ ของทั้ง 5 ประเทศได้เพิ่มขึ้นมาตลอด แต่ในระยะ 6 ปีแรกนั้น ปริมาณการค้ายังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยในปี พ.ศ. 2521 ปริมาณการค้ามีประมาณ 2.49 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ได้เพิ่มเป็น 17.22 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2526 เพิ่มขึ้นประมาณ 14.73 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตามในระหว่างปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นไป ปริมาณการค้าได้เพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2532 (ดูตารางที่ 3-4)

ตารางที่ 3-4

ภาวะการค้าภายใต้ระบบสิทธิพิเศษฯ อาเซียนของไทย ปี พ.ศ. 2521-2532

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี พ.ศ.	ปริมาณการค้า	มูลค่าการส่งออก	มูลค่าการนำเข้า	ดุลการค้า
2521	2.49	2.25	0.24	2.01
2522	4.44	2.20	2.24	-0.04
2523	6.67	2.19	4.48	-2.29
2524	7.13	4.69	2.44	2.25
2525	9.92	9.54	0.38	9.16
2526	17.22	16.37	0.85	15.52
2527	25.90	22.14	3.76	18.38
2528	75.56	60.79	14.77	46.02
2529	59.96	45.21	14.75	30.46
2530	99.75	78.22	21.35	56.69
2531	144.28	113.30	30.98	82.32
2532	321.99	152.34	169.65	-17.31

ที่มา : กรมศุลกากร กรมการค้าต่างประเทศ

2. ดุลการค้าแลกเปลี่ยน

ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2521-2531) ไทยได้เปรียบดุลการค้าแลกเปลี่ยนมาตลอดยกเว้นปี พ.ศ. 2522 และ 2523 และมูลค่าเกินดุลได้เพิ่มขึ้นด้วย โดยเฉพาะในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา

คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา มูลค่าเกินดุลได้เพิ่มจาก 18.38 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2527 มาเป็น 82.32 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2531¹ อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2532 ปรากฏว่า ไทยขาดดุลการแลกเปลี่ยนประมาณ 17.31 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากว่าไทยได้ขาดดุลกับประเทศอินโดนีเซียและสิงคโปร์ โดยได้นำเข้าสินค้าประเภททองแดง เหล็ก และเครื่องทำน้ำร้อน มีมูลค่าสูงถึง 78.84 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ดูตารางที่ 3-4 และ 3-5)

3. การนำเข้าภายใต้สิทธิพิเศษ ฯ

การนำเข้าของไทยภายใต้สิทธิพิเศษ ฯ จากประเทศอาเซียนในระยะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2528 มีการผันแปรอยู่ตลอดเวลา และมูลค่าไม่มากนักเมื่อเทียบกับการส่งออก โดยในปี พ.ศ. 2521 นำเข้าประมาณ 0.24 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ได้เพิ่มเป็น 2.24 และ 4.48 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2522 และ 2523 ตามลำดับ และได้ลดลงเป็น 2.44 0.38 และ 0.85 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2524 2525 และ 2526 ตามลำดับ และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นมามูลค่านำเข้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากในปี พ.ศ. 2532 (ดูตารางที่ 3-4) ยังผลทำให้มูลค่าการนำเข้าของไทยภายใต้สิทธิพิเศษ ฯ จากประเทศอาเซียนต่อมูลค่าการนำเข้ารวมของไทยเพิ่มขึ้นเช่นกัน จากโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 1.2 เป็น 5.62 ในปี พ.ศ. 2532 (ดูตารางที่ 3-6)

4. การส่งออกภายใต้สิทธิพิเศษ ฯ

การส่งออกของไทยภายใต้สิทธิพิเศษ ฯ ไปยังประเทศอาเซียนในระยะที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาตลอด (ปรากฏว่ายังไม่มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ฯ กับประเทศบรูไนเลย) โดยในปี พ.ศ. 2521 ส่งออกประมาณ 2.25 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ได้เพิ่มเป็น 9.54 และ 60.79 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2525 และ 2528 ตามลำดับ และได้ลดลงเป็น 45.21 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2529 แต่นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา มูลค่าการส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากถึง 152.34 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2532 (ดูตารางที่ 3-4) กระนั้นก็ตาม มูลค่าการส่งออกของไทยภายใต้สิทธิพิเศษ ฯ จากประเทศอาเซียนต่อมูลค่าการส่งออกรวมของไทยมิได้เพิ่มขึ้นเท่าไรนัก โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 6 (ดูตารางที่ 3-7) ทั้งนี้เพราะในขณะที่มูลค่าการส่งออกของไทยภายใต้สิทธิพิเศษ ฯ เพิ่มขึ้น มูลค่าการส่งออกรวมของไทยก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน

๕. สินค้าภายใต้สิทธิพิเศษ ฯ ที่มีส่งออกและนำเข้าที่สำคัญ

สินค้าสำคัญ ฯ ที่ไทยใช้สิทธิพิเศษ ฯ ในการส่งออกไปยังประเทศภาคีอาเซียน ได้แก่ สังกะสี หอมใหญ่และหอมเล็ก ผลไม้สดและผลไม้กระป๋อง สัตว์น้ำทะเล เสื้อผ้า เส้นไหมและ กว๊ายเดี่ยว มะขาม เฟอ์นิเจอร์ไม้ ข้าวโพดและยิบซัมบอร์ด เป็นต้น ส่วนสินค้าสำคัญ ฯ ที่มีการนำเข้าภายใต้สิทธิพิเศษ ฯ จากอาเซียน ได้แก่ ลวดทองแดง ผลิตภัณฑ์เคมีต่าง ๆ กระดาษ คาร์บอน และในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้มีการนำเข้าสินค้าใหม่ในมูลค่าสูง ได้แก่ เครื่องทำน้ำร้อน เหล็กกล้า ไม้เต็ง ไม้รัง และเครื่องซักผ้า เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3-6

มูลค่าการส่งออกและนำเข้าของไทยภายใต้อาเซียนที่เทียบเคียงกับการนำเข้ารวมของไทยปี พ.ศ. 2521-2532

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ประเทศ ปี	อินโดนีเซีย			มาเลเซีย			ฟิลิปปินส์			สิงคโปร์			รวมทั้งสิ้น		
	ส่งออก	นำเข้า	ดุล	ส่งออก	นำเข้า	ดุล	ส่งออก	นำเข้า	ดุล	ส่งออก	นำเข้า	ดุล	ส่งออก	นำเข้า	ดุล
2521	0.03	0.04	-0.01	0.04	0.02	0.38	0.62	0.14	0.48	1.20	0.04	1.16	2.25	0.24	2.01
2522	0.13	0.00	0.13	0.08	0.12	-0.04	0.52	0.29	0.23	1.47	1.83	-0.36	2.20	2.24	-0.04
2523	0.36	1.06	-0.69	0.02	0.48	-0.46	0.06	1.19	-1.13	1.74	1.77	-0.03	2.18	4.49	-2.31
2524	1.53	0.17	1.36	0.22	1.07	-0.85	0.35	0.88	-0.53	2.59	1.11	1.48	4.69	3.23	1.46
2525	2.25	0.00	2.25	1.03	0.12	0.91	0.79	0.02	0.77	5.46	0.24	5.22	9.53	0.38	9.15
2526	1.54	0.03	1.51	5.34	0.31	5.03	1.26	0.03	1.23	8.23	0.48	7.75	16.37	0.85	15.52
2527	2.58	0.19	2.39	10.36	0.45	9.91	0.98	0.18	0.80	8.22	2.93	5.29	22.14	3.75	18.39
2528	5.21	0.56	4.65	44.07	1.39	42.68	1.38	2.23	0.85	10.12	10.60	-0.48	60.78	14.78	46.00
2529	4.33	0.80	3.53	27.23	2.19	25.04	2.20	3.27	-1.07	11.45	8.50	2.95	45.21	14.76	30.45
2530	5.76	4.91	0.85	51.32	3.94	47.38	3.68	3.13	0.55	17.46	9.54	7.92	78.22	21.52	56.70
2531	7.57	10.53	-2.96	77.55	7.45	70.10	5.38	3.10	2.28	22.80	9.90	12.90	113.30	30.98	82.32
2532	6.41	84.22	-77.81	77.84	38.49	39.35	39.64	7.58	32.06	28.44	39.35	-10.91	152.33	169.64	-17.31

ที่มา : กรมศุลกากร กรมการค้าต่างประเทศ

ตารางที่ 3-6

มูลค่าการนำเข้าของไทยภายใต้อาเซียนที่เทียบเคียงกับการนำเข้ารวมของไทยปี พ.ศ.2527-2532

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ประเทศ ปี	อินโดนีเซีย		มาเลเซีย		ฟิลิปปินส์		สิงคโปร์		รวมทั้งสิ้น	
	ฟัที่เอ	%	ฟัที่เอ	รวมทั้งสิ้น	%	ฟัที่เอ	รวมทั้งสิ้น	%	ฟัที่เอ	รวมทั้งสิ้น
2527	0.19	0.24	0.45	502.85	0.09	0.18	18.85	0.91	2.93	817.78
2528	0.56	0.92	1.39	544.82	0.26	2.23	59.40	3.75	10.80	688.92
2529	0.80	1.28	2.19	383.97	0.57	3.27	69.89	4.68	8.50	601.30
2530	4.91	4.42	3.94	541.69	0.73	3.13	140.86	2.23	9.54	982.16
2531	10.53	8.08	7.45	424.13	1.76	3.10	190.03	1.63	9.90	1,507.33
2532	84.22	31.19	38.49	668.49	5.76	7.58	100.27	7.58	39.35	1,977.72

ที่มา : กรมศุลกากร กรมการค้าต่างประเทศ

ตารางที่ 3-7

มูลค่าการส่งออกของไทยภายใต้อาเซียนที่เทียบเคียงกับการส่งออกรวมของไทยปี พ.ศ.2527-2532

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ประเทศ ปี	อินโดนีเซีย		มาเลเซีย		ฟิลิปปินส์		สิงคโปร์		รวมทั้งสิ้น	
	ฟัที่เอ	%	ฟัที่เอ	ส่งออก	%	ฟัที่เอ	ส่งออก	%	ฟัที่เอ	ส่งออก
2527	2.58	5.59	10.36	335.07	3.09	0.98	22.73	4.31	8.22	594.30
2528	5.21	12.13	44.07	353.65	12.48	1.38	53.50	2.58	10.12	548.17
2529	4.33	7.65	27.23	374.83	7.26	2.20	28.59	7.69	11.45	777.42
2530	5.76	9.38	51.32	402.27	12.76	3.68	71.41	5.15	17.46	1,057.58
2531	7.57	8.92	77.55	471.61	16.44	5.38	58.93	9.13	22.80	1,219.63
2532	6.14	3.99	77.84	584.27	13.32	39.64	103.78	38.20	28.44	1,428.79

ที่มา : กรมศุลกากร กรมการค้าต่างประเทศ

ผลกระทบของการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษต่อการค้าไทย-อาเซียน

ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ไทยมีสัดส่วนการค้ากับภาคีอาเซียนต่อการค้าทั้งหมดของไทยไม่สูงนัก โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 12-16 (ดูตารางที่ 2-5) เป็นการค้าขายสินค้าในรายการอาเซียนฟิทีเอเพียงแก่ประมาณร้อยละ 1-6 เท่านั้น (โดยมีสัดส่วนการนำเข้าและส่งออกสินค้าในรายการอาเซียนฟิทีเอจากภาคีอาเซียนต่อการค้าทั้งหมดของไทย โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 1 และ 6 ตามลำดับ ดูตารางที่ 3-6, 3-7) หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 10-20 ต่อการค้าทั้งหมดของไทยกับภาคีอาเซียน (ดูตารางที่ 3-8)

จากสัดส่วนการค้าขายสินค้าในรายการอาเซียนฟิทีเอดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า สินค้าที่มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ กันนั้นมีการค้าขายกันในมูลค่าสัดส่วนค่อนข้างต่ำ คือ สินค้าที่มีการค้าขายกันกว่าร้อยละ 80-90 ของที่การค้าขายกันทั้งหมดระหว่างไทยกับอาเซียนนั้น เป็นสินค้าที่อยู่ นอกเหนือจากการตกลงให้มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ กันตามความตกลงอาเซียนฟิทีเอ ยกเว้นปี 2532 ที่มีการค้าขายในรายการอาเซียนฟิทีเอในมูลค่าสัดส่วนค่อนข้างสูง คือ ตกประมาณครึ่งหนึ่งของการค้าทั้งหมดของไทยกับภาคีอาเซียน ทั้งนี้เพราะการเพิ่มขึ้นในการนำเข้าสินค้าอาเซียนฟิทีเอของไทยจากอินโดนีเซีย และการส่งออกสินค้าอาเซียนฟิทีเอของไทยไปฟิลิปปินส์ กระนั้นก็ตาม ไทยก็มีสัดส่วนการค้ากับภาคีอาเซียนต่อการค้าทั้งหมดของไทยไม่สูงขึ้นจากเดิม

ตารางที่ 3-8
มูลค่าการค้าสินค้าฟิทีเอของไทยปี พ.ศ. 2527-2532

หน่วย : ล้านบาท

%มูลค่าการค้า	2527	2528	2529	2530	2531	2532
รวมทั้งหมด	100	100	100	100	100	100
อาเซียน/รวมทั้งหมด	15.1	16.6	14.3	14.5	12	12
สินค้าฟิทีเอ/รวมทั้งหมด	1.07	3.57	1.10	2.96	3.49	6.08
สินค้าฟิทีเอ/อาเซียน	7.09	21.5	7.69	10.41	29.08	50.67

ที่มา : จำนวนจากตารางที่ 2-3, 3-6, 3-7

ถ้าพิจารณาสินค้าที่ไทยให้สิทธิพิเศษ ๆ กับภาคีอาเซียนนั้น ผู้ส่งออกของอาเซียนและผู้นำเข้าของไทยมีการใช้ประโยชน์จากการให้สิทธิพิเศษ ๆ ของไทยน้อยมาก กล่าวคือ มีสัดส่วนการนำเข้าสินค้าในรายการอาเซียนฟิทีเอจากภาคีอาเซียนต่อการค้าทั้งหมดของไทย โดยเฉลี่ยประมาณ

ร้อยละ 2 เท่านั้น หรือ ตกอยู่ในราว ๆ ร้อยละ 10 ของการค้าทั้งหมดของไทยกับอาเซียนในระหว่างปี พ.ศ. 2525-2528 (ดูตารางที่ 3-9) แต่ในปี พ.ศ. 2529 กลับมีสัดส่วนสูงมากขึ้นเป็นร้อยละ 17.44 นั้นเป็นเพราะการเพิ่มขึ้นอย่างมากของสินค้าเข้าเพียงบางรายการซึ่งนำเข้าจากสิงคโปร์และฟิลิปปินส์ โดยมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นกว่าพันล้านบาทในปี พ.ศ. 2529 และถ้าเปรียบเทียบกับ การนำเข้าจากโลกก็จะพบว่าไทยมีการนำเข้าในรายการสินค้าฟิที่เอจากอาเซียนโดยเฉลี่ยแล้วประมาณร้อยละ 7 ของการนำเข้าของสินค้าในรายการเดียวกันจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในระยะปี พ.ศ. 2525-2528 ยกเว้นในปี พ.ศ. 2529 ที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.8 จากสัดส่วนการนำเข้าในรายการสินค้าฟิที่เอจากอาเซียนของไทยเกือบร้อยละ .90 ของที่การนำเข้าทั้งหมดของไทยจากอาเซียนนั้น เป็นสินค้าที่อยู่นอกเหนือจากการตกลงให้มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ กันตามความตกลงอาเซียนฟิที่เอ อาจกล่าวได้ว่า การให้สิทธิพิเศษ ๆ ของไทยกับภาคีอาเซียนนั้นส่งผลกระทบต่อ การนำเข้าของไทยจากอาเซียนไม่มากนัก

ตารางที่ 3-9
การนำเข้าสินค้าฟิที่เอของไทยปี พ.ศ. 2525-2529

หน่วย : ล้านบาท

	2525	2526	2527	2528	2529
1. มูลค่าการนำเข้าสินค้าฟิที่เอจากอาเซียน (a)	2,569.6	3,339.4	3,505.2	4,295.7	5,958.2
2. มูลค่าการนำเข้าสินค้าฟิที่เอจากโลก (b)	36,832.6	49,989.6	51,131.0	55,131.0	60,626.6
3. % a/b	6.98	6.68	6.80	7.79	9.83
4. % a/มูลค่าการนำเข้าหมดจากอาเซียน	9.91	10.68	9.03	9.38	17.44

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

นอกจากนี้ จากตารางที่ 3-2 ดังได้แสดงมาแล้วก่อนหน้านี้ ได้แสดงให้เห็นชัดถึงจำนวนรายการสินค้าที่มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ กันมากมายก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติจำนวนสินค้าที่มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ กัน มีการค้าขายกันจริง ๆ นั้นไม่มากนัก ในกรณีของประเทศไทย จากสถิติในปี พ.ศ. 2529 มีการนำเข้าของสินค้าอาเซียนฟิที่เอเพียง 493 รายการ (ดูตัวอย่างสินค้าอาเซียนฟิที่เอที่มีการนำเข้าจากตารางที่ 3-13) จากจำนวนสินค้าฟิที่เอทั้งหมด 1,827 รายการ หรือร้อยละ 27 เท่านั้น ซึ่งหมายความว่าสินค้าที่มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ กันมากมายนั้น ในความเป็นจริงไทยมีการนำเข้าจากประเทศอาเซียนอื่น ๆ น้อยมาก ถ้าหากพิจารณามูลค่าการนำเข้าของสินค้าฟิที่เอแต่ละรายการ จะพบว่าในจำนวนสินค้าภายใต้ฟิที่เอที่

ไทยเสนอให้อาเซียนนั้น มีเพียงไม่กี่รายการเท่านั้นที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงเกิน 100 ล้านบาท ในแต่ละปี โดยในปี พ.ศ. 2529 สินค้าที่เข้าในข่ายการลดหย่อนภาษีอากรและมีมูลค่าการนำเข้าเกินกว่า 100 ล้านบาท มีเพียง 9 รายการ แต่หากมีมูลค่ารวมสูงถึง 4,810.8 ล้านบาท ซึ่งมูลค่าการนำเข้าสินค้าพื้ที่เอรวมทั้งหมดของไทยในปี 2529 เพียง 5,958.2 ล้านบาทเท่านั้น ฉะนั้นมูลค่าการนำเข้าเพียง 9 รายการ ก็เทียบเท่ากับร้อยละ 77.39 ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าพื้ที่เอรวมทั้งหมดของไทยที่เสนอต่ออาเซียน ส่วนสินค้าพื้ที่เอที่มีมูลค่าการนำเข้าระหว่าง 10-99.9 ล้านบาท มีอยู่ 31 รายการที่มีมูลค่ารวม 826.7 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 13.88 ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าพื้ที่เอรวมทั้งหมด (ดูตารางที่ 3-10) ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าร้อยละ 91.2 ของมูลค่าการซื้อขายสินค้าพื้ที่เอทั้งหมดจะมีการกระจุกตัวอยู่ในรายการสินค้าเพียง 40 รายการ เท่านั้นที่มีมูลค่าการนำเข้าเกิน 10 ล้านบาทขึ้นไป

ตารางที่ 3-10
การนำเข้าสินค้าพื้ที่เอของไทยแยกตามมูลค่าการนำเข้าปี พ.ศ. 2529

มูลค่า (ล้านบาท)	จำนวนสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)	% ของมูลค่าการนำเข้า	
0	1,330		0	0.0	
0.1-0.99	335		78	1.3	
1.0-4.9	86		212	3.6	
5.0-9.9	32		231	3.9	
10.0-49.9	25		437	7.3	
50.0-99.9	6	40	390	6.5	91.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 100	9		4,811	77.4	
รวมทั้งสิ้น	1,932		5,958	100	

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

จากตารางที่ 3-2 มีการแยกให้เห็นถึงอัตราร้อยละของการลดอากรขาเข้าของจำนวนสินค้า โดยเฉลี่ยของการลดอากรขาเข้าจากทุกประเทศคำนวณออกมาได้ประมาณร้อยละ 23.6 เท่านั้น สำหรับกรณีของประเทศไทยโดยเฉลี่ยแล้วมากกว่าค่าเฉลี่ยรวมเพียงเล็กน้อย คือ ประมาณร้อยละ 28.4 โดยสินค้าที่มีอัตราการลดอากรขาเข้าร้อยละ 20, 25, 30 จำนวน 514 รายการ 80 รายการ และ 1,022 รายการ ตามลำดับ รวมแล้วเท่ากับ 1,616 รายการ จากรายการสินค้าทั้งหมดที่ไทยให้สิทธิพิเศษ 1 1,827 รายการ ดังนั้น กว่าร้อยละ 90 ของจำนวนสินค้าทั้งหมดที่ไทยให้สิทธิพิเศษ 1 มีอัตราร้อยละการลดอากรขาเข้าอยู่ระหว่าง 20-30 เท่านั้นเอง ถ้าหากพิจารณา

กันแล้ว อาจกล่าวได้ว่า อัตราร้อยละของการลดอากรขาเข้ามีมูลค่าน้อยเกินไปที่จะมีส่วนโน้มน้าว การตัดสินใจของประเทศผู้นำเข้า ประกอบกับสินค้าที่มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ กันนั้นไม่มี แนวโน้มว่าจะมีความยืดหยุ่นทางด้านราคามากเท่าไรนัก ดังนั้น แม้ว่าจะมีจำนวนรายการสินค้า มากมายในบัญชีรายการสินค้าอาเซียนพีทีเอทีที่มากขึ้นเรื่อย ๆ และมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นสินค้าที่มี การแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ รายการสินค้าก็ตามเครื่องมือดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ โดยแท้จริงมากนัก

ในจำนวนสินค้าพีทีเอทีนี้มีบางรายการที่มีการนำเข้ามาจากอาเซียนคิดเป็นสัดส่วนสูงเมื่อเปรียบ เทียบกับนำเข้าของสินค้าชนิดเดียวกันจากประเทศต่าง ๆ ดังนั้นหากรายการสินค้าที่ไทยมีมูลค่า การนำเข้าสูงและไทยมีสัดส่วนการนำเข้าจากอาเซียนสูง ย่อมจะส่งผลกระทบต่อ การนำเข้ารวม ของไทยมาก เมื่อมีการลดหย่อนอัตราภาษีศุลกากรหรือเพิ่มอัตราราคาลดให้สูงขึ้นอีก กล่าวคือ น่าจะ มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในของไทย แต่จะมากหรือน้อยเพียงใดจะต้องพิจารณาว่าสินค้า เหล่านี้มีการผลิตภายในประเทศหรือไม่อย่างไร ซึ่งอยู่นอกเหนือขอบเขตของการศึกษานี้ผู้เขียนจึง จะไม่ขอกล่าวถึง และจากการสำรวจดูรายชื่อก็พบว่าสินค้าเหล่านี้มักจะเป็นเครื่องจักรอุปกรณ์หรือ วัตถุดิบ เป็นต้นว่า พวกไม้ และพลอย ซึ่งไทยต้องมีการนำเข้าเพื่อใช้ประกอบการผลิตสินค้า เพื่อการส่งออกและเพื่อขายในประเทศ ดังนั้นการลดภาษีศุลกากรแก่ประเทศอาเซียนจึงไม่น่าจะ กระทบกระเทือนต่ออุตสาหกรรมภายในมากนัก และอาจเป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมที่ใช้สินค้าเหล่านี้ เป็นวัตถุดิบ แต่ถ้าหากไทยมีโครงการพัฒนาการผลิตสินค้าเหล่านี้ในระยะยาว การลดภาษีศุลกากร แก่ประเทศอาเซียนอื่น ๆ ก็น่าจะมีผลกระทบทำให้การสร้างอุตสาหกรรมเพื่อผลิตสินค้าเหล่านี้เป็น ไปได้ยากขึ้น ซึ่งรายละเอียดคนน่าจะมีการศึกษากันต่อไป

ผลสรุปจากการประเมินตัวเลขสถิติ และมูลค่าการค้าขายสินค้าพีทีเอทีของไทยกับประเทศ อาเซียนที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้น ย่อมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นได้อย่างชัดว่าการให้สิทธิพิเศษ ๆ โดย การลดหย่อนภาษีศุลกากรแก่กันและกันระหว่างประเทศอาเซียน มีผลต่อการขยายตัวของมูลค่าและ ปริมาณการค้าของไทยกับประเทศอาเซียนอื่น ๆ ไม่นัก ทั้งนี้เพราะสินค้าพีทีเอทีส่วนใหญ่จะ ได้รับการลดหย่อนในอัตราไม่มากเลยประมาณร้อยละ 20-30 จากอัตราเรียกเก็บเดิม แม้ว่าจะมี จำนวนสินค้าที่อยู่ในข่ายการลดภาษีนับพันนับหมื่นรายการก็ตาม แต่จำนวนสินค้าพีทีเอทีไทยให้ สิทธิประโยชน์ก็มีการใช้กันน้อยมากประมาณร้อยละ 27 ของจำนวนทั้งหมด และถ้าพิจารณา

สัดส่วนมูลค่าการค้าขายสินค้าพีทีเอของไทยก็จะพบว่ามียุทธศาสตร์ส่วนน้อยมาก สินค้าที่มีการค้าขายกันกว่าร้อยละ 80-90 ของที่การค้าขายกันทั้งหมดระหว่างไทยกับอาเซียนนั้น เป็นสินค้าที่อยู่นอกเหนือจากการตกลงให้มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๗ กันตามความตกลงอาเซียนพีทีเอ โดยเฉพาะการนำเข้าของไทยจากอาเซียนเกือบร้อยละ 90 ของการนำเข้าทั้งหมดของไทยจากอาเซียน เป็นสินค้าที่อยู่นอกเหนือจากการตกลงให้มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๗ กันตามความตกลงอาเซียนพีทีเอ อาจกล่าวได้ว่าการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๗ กันตามความตกลงอาเซียนพีทีเอของไทยกับภาคีอาเซียนนั้น ไม่ได้มีส่วนช่วยในการขยายตัวทางการค้าของไทยกับอาเซียน

ยิ่งกว่านั้นกว่าร้อยละ 90 ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าพีทีเอของไทยจากอาเซียน จะมีการกระจุกตัวอยู่เพียง 40 รายการเท่านั้นที่มีการนำเข้าเกิน 10 ล้านบาทขึ้นไป ย่อมแสดงให้เห็นว่าการใช้ประโยชน์จากสินค้าพีทีเอที่ไทยเสนอให้แก่ประเทศอาเซียนน้อยมากและมีมูลค่าการค้าขายกันไม่มากเท่าที่ควร

สำหรับผลการประเมินความร่วมมือทางการค้าภายใต้อาเซียนพีทีเอ ของผู้ที่ทำการศึกษา ค้นคว้าวิจัยในเรื่องนี้ท่านอื่น ๆ ที่สำคัญท่านหนึ่งคือ Dr. Seiji Naya ก็ได้สรุปผลการประเมินไว้ว่ามาตรการของอาเซียนพีทีเอนี้มีข้อจำกัดอยู่มากมาย ทำให้การค้าภายในกลุ่มประเทศอาเซียนไม่ขยายตัวมากนัก ในการเจรจารอบแรกนั้นประเมินได้ว่ามีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากการมีความตกลงเพียง 47 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ เท่ากับร้อยละ 2 ของการค้าทั้งหมดระหว่างอาเซียน ส่วนที่มีการเจรจาลดอัตราภาษีศุลกากรในการประชุมครั้งหลัง ๆ นั้น ก็ได้มีผลในการเพิ่มหรือขยายปริมาณมูลค่ามากกว่าครั้งแรก ๆ เท่าไรนัก¹⁴

ส่วน Ooi Guat Tin ได้ทำการศึกษาในปี พ.ศ. 2529 พบว่าประมาณร้อยละ 5 ของการค้าระหว่างอาเซียนเป็นการค้าภายใต้อาเซียนพีทีเอ แม้จะมีการเพิ่มจำนวนสินค้าในรายการอาเซียนพีทีเอมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็ตาม สำหรับประเทศไทยแล้วการค้าในกลุ่มอาเซียนมีความสำคัญน้อย ประเทศสิงคโปร์จะเป็นประเทศเดียวที่มีการค้ากับสมาชิกอาเซียนสูงกว่าทุกประเทศ เนื่อง

¹⁴Seiji Naya, Preferential Trading Arrangement and Trade Liberalization (Bangkok : UNCTAD / UNDP / UNESCAP, 1980).

จากเป็นประเทศที่มีอัตราภาษีศุลกากรต่ำและเป็นเมืองท่า แต่ในระยะหลังสัดส่วนการค้าของ สิงคโปร์กับอาเซียนก็ลดลง¹⁵

การประเมินผลจากการลดอัตราภาษีศุลกากรแบบทุกรายการสินค้า

เพื่อเป็นการปูพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์และประเมินในการศึกษานี้ จะขอกล่าวถึงการ ศึกษาวิจัยที่สำคัญๆ ที่มีการศึกษามาแล้วเกี่ยวกับผลกระทบของการลดภาษีศุลกากรต่อการค้าภายใน ภูมิภาคอาเซียน ตลอดจนพื้นฐานทางทฤษฎีที่ใช้ในการคำนวณโดยย่อ ๆ

1. การศึกษาเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวกับการขยายตัวทางการค้า

แรกเริ่ม Armas (2521)¹⁶, Wong (2522)¹⁷ ได้ทำการศึกษาถึงผลจากการลดอากร ขาเข้าแบบทุกรายการสินค้า ส่วนใหญ่จะลดอยู่ในอัตราร้อยละ 10 และ 20 ข้อสรุปทั้งหมดที่ได้ จากการศึกษานี้ปรากฏว่าการลดอากรขาเข้าดังกล่าวมีผลน้อยมากต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการค้าภายใน ภูมิภาคอาเซียน ในปีเดียวกันนี้ ฉรงค์ชัย อัครเศรณี (2522)¹⁸ ก็ได้ทำการศึกษาวิจัยและ พบว่าโดยประมาณการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าของไทยจากอาเซียนมีมูลค่าน้อยมากเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 0.08 ถึง 22.2

การศึกษาถึงผลกระทบของการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษฯ ดังกล่าวต่อการค้าภายในภูมิภาคโดย ศึกษาทุกประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2523 โดย Naya ผลจากการศึกษาชี้ให้ เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของการค้าภายในภูมิภาคทั้งหมดมีมูลค่าน้อยกว่าร้อยละ 2 สำหรับแต่ละประเทศ สมาชิกมีการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยลดหลั่นกันไปจากน้อยกว่าร้อยละ 1 ถึงสูงสุดร้อยละประมาณ 5 นอกจากนี้ Naya ยังสรุปผลการวิจัยอีกว่า ถึงแม้จะมีการลดอากรขาเข้าร้อยละ 10 ให้แก่

¹⁵Ooi Guat Tin, Toward & Liberal Trade Regime (Kuala Lumpur, Institute of Strategic and International Studies, 1986).

¹⁶A. Jr. Armas, Philippine Intra-ASEAN Trade Liberalization (University of the Philippines, School of Economic, October, 1978).

¹⁷Wong Hoek-Yuen, "ASEAN : Trade Expansion," Master's thesis, faculty of Economics Thammasat University, Bangkok, 1979).

¹⁸Narongchai Akrasanee, "Economic Development of Thailand and ASEAN Economic Co-operation : with Special Reference to Commodity Problems," in ASEAN in a Changing Pacific and World Economy, ed. Ross Garnaut (Canberra : Australian National University, 1978), pp. 315-343.

สินค้าทุกประเภทที่มีการค้าขายกันในภูมิภาคก็ตาม การลดอากรขาเข้าดังกล่าวยังจัดว่าน้อยเกินไปที่จะทำให้การค้าภายในภูมิภาคขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ¹⁹

การศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของ Ooi (2524) ได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบทางการค้าที่เกิดขึ้นจากการลดอากรขาเข้าร้อยละ 20 แบบทุกรายการสินค้า ต่อการนำเข้าของฟิลิปปินส์ และไทย เป็นที่รู้จักกันจากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศว่า บูรณาการทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) อาจส่งผล 3 ประการด้วยกันคือ trade creation, trade diversion, และ trade expansion trade creation หมายถึง การที่ผู้บริโภครู้จักไปบริโภคสินค้าที่นำเข้าจากประเทศสมาชิกซึ่งมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า แทนการบริโภคสินค้าที่ผลิตภายในประเทศแต่มีต้นทุนที่สูงกว่า ส่วน trade diversion หมายถึง การที่ผู้บริโภครู้จักมาบริโภคสินค้าที่นำเข้าจากประเทศสมาชิกซึ่งมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่า แทนการบริโภคสินค้าที่นำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มตนซึ่งมีต้นทุนที่ต่ำกว่า เนื่องจาก การรวมกลุ่มมีลักษณะกีดกันประเทศนอกกลุ่มมากขึ้น กล่าวได้ว่า การขยายตัวทางการค้า (trade expansion) เป็นผลมาจากทั้ง trade creation และ trade diversion ประกอบกันและผลจากการศึกษาวิจัยของ Ooi²⁰ ก็สรุปได้ว่า สำหรับกรณีนำเข้าแล้ว trade creation แทนจะมีผลต่อฟิลิปปินส์และไทยน้อยมาก ค่า trade creation กิดออกมาได้เพียงร้อยละ 0.6 สำหรับฟิลิปปินส์ และไทยร้อยละ 0.2

2. การศึกษาวิจัยของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

นอกจากงานศึกษาที่กล่าวมามากมายข้างต้นแล้ว ยังมีผลงานการวิจัยที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพของการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ กันนี้ซึ่งนำมาสนับสนุนข้อสมมุติฐานในการศึกษาครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี

2.1 กรอบของการวิเคราะห์

¹⁹Seiji Naya, ASEAN Trade and Development Co-operation : Preference Trading Arrangement and Trade Liberalization (Project RAS/77/015/A/4) United Nations Conference on Trade and Development, United Nations Development Programme, United Nations Commission for Asia and the Pacific, 1980.

²⁰Ooi Guat Tin, ASEAN Preferential Trading Arrangement (PTA) : an analysis of potential effects on Intra-ASEAN trade (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1981).

สูตรที่นำไปใช้ในการคำนวณมูลค่าการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าของประเทศที่ทำการลดภาษีอากร
คือ

$$dM = [at / (1+t)] nM$$

dM	=	มูลค่าการนำเข้าที่เปลี่ยนแปลงไป
M	=	มูลค่าการนำเข้าเดิม
a	=	อัตราการลดอากรขาเข้า
t	=	อัตราอากรขาเข้าที่เรียกเก็บเดิม
n	=	ค่าความยืดหยุ่นเชิงราคา

หมายเหตุ : สูตรที่ใช้นี้ได้สมมติให้ราคาที่มีการนำเข้าไม่มีการเปลี่ยนแปลง

สูตรนี้เป็นสูตรมาตรฐานที่มีการนำมาใช้ในการศึกษามากมาย อย่างไรก็ตามสูตรนี้ยังมีข้อบกพร่องอยู่ซึ่งไม่สามารถกำหนดหรือประมาณการเปลี่ยนแปลงของการนำเข้าได้ถูกต้องสมบูรณ์เลยทีเดียว เนื่องจากค่าที่เรานำมาใช้ในการคำนวณ กล่าวคือ ค่า " a " อัตราการลดอากรขาเข้า ถูกกำหนดให้คงที่ ทั้งนี้เพราะการลดอากรขาเข้าแบบทุกรายการสินค้าจะมีอัตราการลดต่อสินค้าใด ๆ ที่มูลค่าการนำเข้าต่ำกว่าเพดานที่กำหนดไว้มีค่าเดียวกัน และเพื่อเป็นการง่ายต่อการคำนวณเรากำหนดให้ค่า " t " อัตราอากรขาเข้าที่เรียกเก็บเดิมจากค่าเฉลี่ยของสินค้าใด ๆ ในกลุ่ม ซึ่งหมายถึงว่า สินค้าในกลุ่มใด ๆ จะมีมูลค่าร้อยละเพิ่มขึ้นจากการนำเข้า (dM / M) ขึ้นอยู่กับค่า " n " ค่าความยืดหยุ่นเชิงราคา แต่ในทางความเป็นจริงนั้นเมื่อมีการลดอากรขาตาลงจากอัตราเรียกเก็บตามปกติ ราคาสินค้านำเข้าย่อมจะถูกกลงกว่าเดิมและอาจถูกกว่าสินค้านำเข้าจากประเทศนอกกลุ่ม ดังนั้นอาจเกิดการหันเหการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มมาเป็นนำเข้าจากประเทศในกลุ่มแทน

ฉะนั้นการประมาณที่ถูกต้องจึงควรพิจารณาความยืดหยุ่นของราคาระหว่างประเทศอาเซียนและประเทศนอกกลุ่ม ซึ่งนับเป็นการคำนวณที่สลับซับซ้อนมากขึ้น และข้อมูลที่ถูกต้องที่ใช้ในการคำนวณในลักษณะนี้ก็ไม่อาจหาได้ ข้อบกพร่องอีกข้อหนึ่งก็คือ ค่า " n " ที่เรานำมาใช้ในการคำนวณนั้นมาจากการคำนวณโดยอาศัยข้อมูลในกลุ่มสินค้ากลุ่มใหญ่ เช่น ในระดับ SITC 1 หลัก (Standard International Trade Classification) เพราะเป็นเพียงข้อมูลที่หาได้ ซึ่งที่ถูกต้องนั้นควรจะต้องทำเป็นรายสินค้า เช่น ในระดับ CCCN 6 หรือ 7 หลัก (Custom Co-operation Council Nomenclature) การที่ใช้ค่า " n " ที่ได้จากสินค้ากลุ่มใหญ่อาจทำให้

ค่าที่คำนวณได้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นค่าที่ได้จากการคำนวณจึงเป็นเพียงค่าหยาบ ๆ เท่านั้น ในการคำนวณเกี่ยวกับผลการลดอากรขาเข้าต่อการขยายตัวการนำเข้าของไทยยังสามารถนำสูตรอื่น มาใช้ในการคำนวณได้

ที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งในการคำนวณ ก็คือ การคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงการนำเข้า ในการคำนวณนี้ได้ใช้ข้อมูลนำเข้าของไทยในปี พ.ศ. 2529 ซึ่งสมมุติให้เป็นปีปกติในการนำเข้า กล่าวคือ ไม่มีอัตราการนำเข้าสูงหรือต่ำกว่าปกติ ส่วนการคำนวณการนำเข้าในปีต่อ ๆ ไปได้ใช้ มูลค่าการนำเข้าในปี พ.ศ. 2529 บวกด้วยมูลค่าการนำเข้าที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งได้จากการคำนวณ ตามสูตรข้างต้นเป็นฐาน เนื่องจากข้อมูลในปี พ.ศ. 2529 เป็นข้อมูลล่าสุดที่เปรียบเทียบกับหลายปีที่ ผ่านมาด้วยแล้ว ต้องถือว่าสถานะการค้าทั่วไปอยู่ในภาวะปกติ

2.2 ผลจากการศึกษาการนำเข้าเมื่อมีการลดอากรขาเข้า

จากสถิติการค้าขายกันในรายการสินค้าที่มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ กันก็แสดงให้เห็นชัดแล้วว่า การตกลงให้มีการลดภาษีศุลกากรระหว่างกันในอัตราอย่างต่ำร้อยละ 25 จากอัตรการเรียกเก็บเดิม สำหรับสินค้าทุกชนิดที่มีมูลค่าการนำเข้าไม่เกิน 10,000,000 เหรียญสหรัฐอเมริกานั้น ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อมูลค่าและปริมาณการค้าระหว่างไทย-อาเซียนมากนัก ดังนั้นถ้าหากสมมุติให้มีการเพิ่มอัตรการลดหย่อนทางภาษีศุลกากรมากขึ้นกว่าเดิมเป็นร้อยละ 50 จากอัตรการเรียกเก็บเดิม โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณีด้วยกัน คือ

กรณีแรก ให้มีการเพิ่มอัตรการลดหย่อนทางภาษีศุลกากรจากเดิมร้อยละ 25 จากอัตรการเรียกเก็บเดิม เป็นร้อยละ 50 จากอัตรการเรียกเก็บเดิมโดยทันทีภายใน 1 ปี

กรณีที่สอง ให้แบ่งการลดออกเป็น 3 ช่วง 3 ปีด้วยกัน คือ เพิ่มจากอัตรการลดหย่อนประมาณร้อยละ 25 ที่มีอยู่เดิมให้เป็นร้อยละ 30 จากอัตรการเรียกเก็บเดิมในปีแรก ร้อยละ 40 จากอัตรการเรียกเก็บเดิมในปีที่สอง และร้อยละ 50 จากอัตรการเรียกเก็บเดิมในปีที่สาม

ผลจากการประเมินการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าสินค้าที่มีการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ๆ กันของไทยจากประเทศภาคีอาเซียนพอจะสรุปออกมาให้เห็นดังตารางที่ 3-11

ตารางที่ 3-11
การเพิ่มการนำเข้าสินค้าอาเซียนพีทีเอของไทยในกรณีให้มีการลดอากรขาเข้าลง
แบบทุกรายการสินค้าน้อยละ 50 จากอัตราเรียกเก็บตามปกติ

หน่วย : ล้านบาท

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3
ลดอากรขาเข้าลงร้อยละ 50 ภายใน 1 ปี	423.1 (7.1)	-	-
ลดอากรขาเข้าลงร้อยละ 30, 40, และ 50 ภายใน 3 ปี	253.9 (4.3)	362.2 (6.1)	496.4 (8.3)

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

สำหรับกรณีแรกนั้น ผลจากการคำนวณปรากฏว่าไทยมีการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษ ๑ ประมาณ 423.1 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 7.1 ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษ ๑ เดิม ส่วนในกรณีที่ 2 ปีแรกจะมีการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษ ๑ ประมาณ 253.9 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 4.3 ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษ ๑ เดิม และการนำเข้าจะเพิ่มขึ้นเป็น 362.2 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 6.1 ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษ ๑ เดิมในปีที่สอง ส่วนปีสุดท้ายก็จะเพิ่มขึ้นเป็น 496.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 8.3 ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษ ๑ เดิม ทั้งนี้ในการคำนวณจะไม่คำนึงถึงการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าสินค้าตามปกติอันเกิดจากการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ

จะเห็นได้ว่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นของสินค้าอาเซียนพีทีเอในกรณีที่มีการเพิ่มอัตรการลดจากเดิมร้อยละ 25 เป็นร้อยละ 50 จากอัตรการเรียกเก็บปกติรวดเดียวภายในหนึ่งปี กับการลดที่แบ่งออกเป็น 3 ช่วง 3 ปี หากได้มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษ ๑ มากมายนัก โดยจะมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 7.1 และ 8.3 เท่านั้นเอง และจากการคำนวณที่แล้วมาก็พบว่าไทยมีการนำเข้าสินค้าในรายการอาเซียนพีทีเอเพียงประมาณร้อยละ 10 ของการนำเข้าทั้งหมดของไทยจากอาเซียนเท่านั้น (ดูตารางที่ 3-9) ซึ่งก็มีมูลค่าการนำเข้าที่ต่ำอยู่แล้ว จึงไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อการนำเข้ารวมทั้งหมดของไทย และจากการคำนวณก็พบว่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นนั้นส่งผลทำให้สัดส่วนร้อยละของการนำเข้ารวมจากอาเซียนต่อการนำเข้ารวมทั้งหมดของไทยเพิ่มขึ้นเพียงประมาณร้อยละ 0.81 และ 0.96 เท่านั้น (ดูตารางที่ 3-12)

ตารางที่ 3-12
 การเพิ่มการนำเข้าสินค้าอาเซียนพีทีเอของไทย
 เมื่อมีการลดอากรขาเข้า 50 % จากอัตราการเรียกเก็บปกติ

ประเทศ	MOP 50% ภายใน 1 ปี		MOP 50% ภายใน 3 ปี	
	% การเพิ่มการนำเข้า สินค้าพีทีเอจากอาเซียน	% การเพิ่มการนำเข้า สินค้านำเข้าจากอาเซียน	% การเพิ่มการนำเข้า สินค้าพีทีเอจากอาเซียน	% การเพิ่มการนำเข้า สินค้านำเข้าจากอาเซียน
ไทย	7.1	0.81	8.3	0.95

ที่มา : คำนวณจากตารางที่ 3-9, 3-11

อย่างไรก็ตามการคำนวณการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าของไทยโดยอาศัยข้อมูลการนำเข้าของไทยจากประเทศอาเซียนในปีที่ผ่านมาแล้วนั้น อาจทำให้ค่าที่คำนวณออกมาต่ำกว่าความเป็นจริงได้ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลที่ว่า การลดอากรขาเข้าลงนั้นมีผลทำให้สินค้าจากอาเซียนถูกลง และอาจถูกกว่าสินค้านิคมเดียวกันที่นำเข้าจากประเทศนอกกลุ่ม ทำให้เกิดการหันเหการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มมาเป็นนำเข้าจากประเทศในกลุ่มแทน แต่ถ้าหากพิจารณาจากมูลค่าการนำเข้าของสินค้าอาเซียนพีทีเอของไทยจากประเทศอาเซียน ซึ่งมีมูลค่าน้อยมากเพียงประมาณร้อยละ 10 ของมูลค่าการนำเข้ารวมของไทยจากอาเซียนแล้ว การหันเหการนำเข้าซึ่งจะเกิดการลดอากรขาเข้าแก่ประเทศในกลุ่มอาเซียนน่าจะอยู่ในขอบเขตจำกัด

อาจพอสรุปแบบกว้าง ๆ ได้ว่า ไทยน่าจะได้รับผลกระทบน้อยมากจากการลดอากรขาเข้า โดยเฉพาะเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการนำเข้าโดยรวมของไทย แต่ถ้าพิจารณาการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าเป็นรายสินค้าแล้วนั้นจะพบว่า มีสินค้าบางประเภท เช่น หมวกอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล และเคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์พลาสติก ไม้ และโลหะพื้นฐาน มีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นมากพอสมควร (ดูตารางที่ 3-13)

ตารางที่ 3-13
 มูลค่าการเปลี่ยนแปลงการนำเข้าจากอาเซียนและจากโลก
 เมื่อมีการลดอากรขาเข้าร้อยละ 50 สำหรับสินค้าอาเซียนพีทีเอ

หน่วย : ล้านบาท

CCCN	การเปลี่ยนแปลง การนำเข้าจาก อาเซียน	การเปลี่ยนแปลง การนำเข้าจาก โลก	%การเปลี่ยนแปลง การนำเข้าจาก อาเซียน
01-06 สัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์	0.2	54.4	14.3
06-14 ผลิตภัณฑ์จากพืช	0.9	80.9	3.7

ตารางที่ 3-13 (ต่อ)
มูลค่าการเปลี่ยนแปลงการนำเข้าจากอาเซียนและจากโลก
เมื่อมีการลดอากรขาเข้าร้อยละ 50 สำหรับสินค้าอาเซียนพีทีเอ

หน่วย : ล้านบาท

CCCN	การเปลี่ยนแปลง การนำเข้าจาก อาเซียน	การเปลี่ยนแปลง การนำเข้าจาก โลก	%การเปลี่ยนแปลง การนำเข้าจาก อาเซียน
15 น้ำมันจากสัตว์และพืช	0.6	13.0	10.9
14-24 อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ	1.9	10.8	12.1
25-27 แร่ธาตุ	1.6	67.0	4.0
28-38 เคมี และที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม	88.9	1,272.5	11.4
39-40 พลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง และวัตถุดิบ	19.9	285.7	22.4
41-43 ผลิตภัณฑ์หนัง และวัตถุดิบ	0.0	5.9	0.0
44-46 ผลิตภัณฑ์ไม้ และวัตถุดิบ	26.3	45.6	2.6
47-49 ผลิตภัณฑ์กระดาษ และวัตถุดิบ	1.9	75.3	7.9
50-63 สิ่งทอ และวัตถุดิบ	2.1	225.0	14.8
64-87 เครื่องใช้กับเท้า	0.05	1.07	13.0
68-70 กระจก	7.0	0.7	22.8
71-72 อัญมณี	0.5	31.9	0.1
73-83 โลหะ	35.6	753.9	9.2
84-85 เครื่องจักรกล	232.1	392.4	8.9
86-89 อุปกรณ์การขนส่ง	0.7	1,409.9	11.3
90-92 อุปกรณ์วิทยาศาสตร์	3.0	178.0	10.3
93 อาวุธ	0.0	8.7	0.0
94-98 สินค้าอื่น ๆ	0.3	43.3	15.6
99 งานศิลปะและวัตถุโบราณ	0.0	3.3	0.0
รวม	423.1	4,965.1	7.1

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ถ้าหากพิจารณาตัวเลขมูลค่าการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าจากตารางที่ 3-14 อันเป็นผลมาจากการลดอากรขาเข้าร้อยละ 50 จากอัตราการเรียกเก็บตามปกติ พบว่าสินค้าที่มีการเพิ่มการนำเข้าตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไปมีทั้งหมด 42 รายการด้วยกัน รวมเป็นเงินถึง 377.1 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 89.1 ของการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นในรายการพีทีเอทั้งหมด และมีรายการที่มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไปเพียง 6 รายการ และใน 6 รายการนี้มีรายการเดียว คือ รายการ CCCN 845504 มีการเพิ่มการนำเข้ากว่า 200 ล้านบาท หรือเท่ากับร้อยละ 48.9 หรือเกือบครึ่งหนึ่งของสินค้าเข้าที่เพิ่มขึ้นในรายการพีทีเอทั้งหมด ดังนั้น ถ้าหากมีการลดอากรขาเข้าลงจะส่งผลให้เกิดการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงระยะเวลาอันสั้น ฉะนั้นในการเจรจาอัตราอากรขาเข้ากันนั้นประเทศไทยควรให้การพิจารณาสินค้ารายการเหล่านั้นมากเป็นพิเศษ แต่ถ้าหากว่ารายการสินค้า

เหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นสินค้าชั้นกลาง หรือวัตถุดิบที่ต้องใช้ในขบวนการผลิตในประเทศไทย และต้องสั่งนำเข้าจากต่างประเทศอยู่แล้ว ผลกระทบในทางเสียดต่อกอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศจึงไม่น่าจะมี ถึงจะมีก็ไม่มากนัก แต่ทางที่ดีที่สุดนั้นควรจะมีการปรึกษาหารือกันระหว่างทางราชการกับภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับรายการเหล่านั้น ก่อนที่จะมีการเจรจาเพื่อเพิ่มอัตราการผลิตนำเข้าแก่สินค้านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมภายในประเทศได้

ตารางที่ 3-14
สินค้าพีทีเอที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการนำเข้าจากอาเซียน
ตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป (สถิติปี พ.ศ. 2529)

CCCN	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการนำเข้าจากอาเซียน	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการนำเข้าจากโลก	% การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการนำเข้าเดิมจากอาเซียน
	1-4.99 ล้านบาท		
180500	1.5	4.3	11.53
290102	1.5	4.3	8.33
290124	4.8	5.3	8.33
290277	1.1	18.4	8.33
290200	1.2	1.5	5.03
300371	1.2	1.5	5.03
320502	3.3	74.3	6.06
330121	1.9	7.8	10.10
340300	2.0	27.7	14.6
360200	1.2	3.0	11.14
381126	3.2	141.6	17.17
381128	2.4	6.9	3.54
381302	1.4	7.3	12.41
381929	1.3	9.2	19.31
390221	2.3	11.4	26.25
401301	1.5	2.5	15.66
440349	1.4	1.4	0.49
442100	1.7	1.7	12.96
480729	1.7	7.1	8.03
590800	1.3	7.1	16.66
680701	1.0	4.9	27.99
681329	2.5	18.5	30.84
700600	1.1	10.0	16.66
820303	1.6	7.5	12.30
820510	1.2	7.7	12.30
830301	1.4	9.6	26.84
831330	3.9	19.1	24.36
831505	2.2	16.1	26.84
841102	3.1	34.8	5.33

ตารางที่ 3-14 (ต่อ)
สินค้าพีทีเอที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการนำเข้าจากอาเซียน
ตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป (สถิติปี พ.ศ. 2529)

CCCN	การเปลี่ยนแปลงมูลค่า การนำเข้าจากอาเซียน	การเปลี่ยนแปลงมูลค่า การนำเข้าจากโลก	% การเปลี่ยนแปลงมูลค่า การนำเข้าเดิมจากอาเซียน
846201	4.2	31.0	5.33
850123	1.1	11.5	15.29
851908	3.7	35.8	-
	5-9.99 ล้านบาท		
320901	7.8	27.5	10.72
730309	5.3	92.9	3.3
733222	7.8	40.1	35.64
740104	0.3	38.1	5.06
381409	5.1	13.8	17.17
	10-49.9 ล้านบาท		
381402	21.9	22.7	17.17
381403	18.2	42.6	17.17
390721	10.6	41.6	26.25
440539	23.2	32.3	3.27
	50 ล้านบาท		
845504	1.1	419.3	9.1

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

จากการศึกษา แม้ว่าการเพิ่มอัตราการลดหย่อนอากรขาเข้าในรายการพีทีเอจนถึงระดับร้อยละ 50 จะมีผลกระทบน้อยต่อการนำเข้าของไทยจากอาเซียน แต่ก็มีสินค้าบางรายการที่จะมีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มมากขึ้นดังได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นไทยอาจจะมีทางเลือกอยู่ 2 ทางสำหรับการลดหย่อนอากรขาเข้าร้อยละ 50 จากอัตราการเรียกเก็บเดิม

ทางเลือกแรก คือ ให้เพิ่มอัตราการลดหย่อนอากรขาเข้าทันทีจากที่เป็นอยู่เดิมเป็นร้อยละ 50 โดยสงวนสิทธิ์สินค้าบางรายการที่น่าจะมีการนำเข้าสูงมากถ้าหากมีการเพิ่มการลดให้ยังคงระดับอัตราการเรียกเก็บภาษีศุลกากรเดิม

ทางเลือกที่สอง คือ ให้ยืดระยะเวลาการลดออกไปจาก 3 ช่วง 3 ปี อาจเพิ่มเป็น 4 ช่วง 4 ปี 5 ช่วง 5 ปีอะไรทำนองนี้ และเช่นเดียวกันกับทางเลือกแรก คือ ให้คงระดับอัตราการเรียกเก็บภาษีศุลกากรเดิมสำหรับสินค้าบางรายการที่น่าจะส่งผลกระทบต่อการนำเข้าอย่างมาก

สำหรับทางเลือกที่หนึ่ง ถึงแม้ว่าจะส่งผลกระทบต่อการนำเข้าเพิ่มขึ้นมากกว่า แต่รายการต่างๆ ในพีทีเอที่ไทยเสนอให้กับอาเซียนมักเป็นรายการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิตภายในประเทศ

อยู่แล้ว เพราะมีการสงวนสิทธิ์บางรายการสินค้าไว้ระดับอัตราการค้าเรียกเก็บเดิม อีกทั้งมีข้อดีตรงที่ประหยัดเวลาไม่ต้องรอลดเป็นช่วงๆเหมือนทางเลือกที่สอง จึงน่าจะเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วกว่าทางเลือกที่สอง ไทยเองก็จะได้รับผลกระทบน้อยทางด้านดุลการค้าจากการตกลงในลักษณะนี้ ทั้งนี้เนื่องจากผลกระทบต่อการนำเข้าเท่าที่ศึกษานั้นก็ไม่มากนัก และไทยอาจจะได้รับประโยชน์ในแง่ของการขยายการส่งออกจากการที่ประเทศอาเซียนอื่นๆทำการเพิ่มอัตราการค้าก็ได้ ส่วนรายการสินค้าที่แน่ใจว่ามีผลกระทบต่อการนำเข้ามาก ก็อาจทำการเพิ่มอัตราการค้าลดอากรขาเข้าในปีหลัง ๆ หรือแบ่งช่วงเวลาเพิ่มอัตราการค้าลดออกไป โดยเพิ่มบางส่วนในแต่ละปี อย่างไรก็ตามทางเลือกนี้ก็คงจะเริ่มพร้อม ๆ กันทุกประเทศสมาชิกค่อนข้างลำบาก เพราะความพร้อมของแต่ละประเทศสมาชิกแตกต่างกัน ประเทศสมาชิกอื่น ๆ อาจจะสนใจทางที่สองมากกว่า

นอกจากการศึกษาของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์แล้ว ล่าสุด ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม²¹ ก็ได้ประเมินการขยายตัวทางการค้าของประเทศสมาชิกทุกประเทศอันเนื่องมาจากการเพิ่มอัตราลดอากรขาเข้าจากอัตราเดิมเป็นร้อยละ 50 แก่สินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษ ฯ ในระบบอาเซียนพีทีเอ ผลการคำนวณออกมา ก็พอจะสรุปออกมาเป็นตารางที่ 3-15 กล่าวคือ ประเทศไทยเราคาดว่าจะมีการนำเข้าสินค้าอาเซียนพีทีเอเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.03 จากการนำเข้าสินค้าอาเซียนพีทีเอเดิม และทำให้สัดส่วนร้อยละของการนำเข้ารวมจากอาเซียนต่อการนำเข้ารวมทั้งหมดของไทยเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.69 ซึ่งผลการประเมินนั้นก็ใกล้เคียงกับผลการประเมินของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ส่วนประเทศที่น่าจะมีการนำเข้าเพิ่มมากที่สุด คือ อินโดนีเซีย โดยมีการนำเข้าสินค้าพีทีเอเพิ่มจากการนำเข้าสินค้าพีทีเอเดิมร้อยละ 5.15 และทำให้สัดส่วนการนำเข้ารวมจากอาเซียนต่อการนำเข้ารวมทั้งหมดของอินโดนีเซียเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.05 สำหรับสิงคโปร์คาดว่าจะมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด คือ นำเข้าสินค้าอาเซียนพีทีเอเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.04 จากเดิม และทำให้สัดส่วนการนำเข้าสินค้ารวมจากอาเซียนเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.05 ทั้งนี้เป็นเพราะสิงคโปร์มีอัตราการค้าเรียกเก็บอากรขาเข้าจากประเทศต่าง ๆ อยู่ในระดับต่ำอยู่แล้ว ถึงแม้จะเพิ่มอัตราการค้าเป็นร้อยละ 50 จากอัตราการค้าเรียกเก็บเดิม ก็ไม่ได้ทำให้อัตราการค้าเรียกเก็บอากรขาเข้าลดลงไปจากเดิมที่น้อยอยู่แล้วมากเท่าไร

²¹Thammavit Terdudomtham, "The Effects of ASEAN Preferential Trading Arrangement on Intra-ASEAN Trade : 1978-1985," Master's thesis, faculty of Economics, Thammasat University, 1988.

ตารางที่ 3-15
การคาดประมาณการขยายตัวทางการค้าของอาเซียนเมื่อมีการลดอากรขาเข้า

ประเทศ	% การนำเข้าสินค้า ที่ีเอกจากอาเซียน	ลดอากรขาเข้าลง (MOP) 50%	
		% การเพิ่มการนำเข้า สินค้าที่เอกจากอาเซียน	% การเพิ่มการนำเข้า สินค้านำเข้ารวมจากอาเซียน
อินโดนีเซีย	78.56	5.16	4.06
มาเลเซีย	27.85	4.20	1.18
ฟิลิปปินส์	6.94	8.56	0.59
สิงคโปร์	2.54	2.04	0.05
ไทย	11.45	6.03	0.69

ที่มา : คัดแปลงมาจาก Terdudomtham, "The Effects of ASEAN Preferential Trading Arrangement on Intra-ASEAN Trade : 1978-1985," pp. 100-102.

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็งานการศึกษาของทางกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ หรือว่าของธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม และผลงานการวิจัยที่สำคัญของอีกหลายท่านเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพของการแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ฯ ดังได้กล่าวมาแล้ว ก็พอที่จะสรุปได้ว่าการเพิ่มอัตรการลดหย่อนทางภาษีศุลกากรถึงร้อยละ 50 จากอัตรการเรียกตามปกติ ผลต่อกรขยายตัวของมูลค่าและปริมาณการค้าของไทยกับประเทศภาคีอาเซียนก็ไม่เพิ่มจากเดิมมากนัก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากหลายสาเหตุด้วยกันดังจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย